

Educatieve Agenda Limburg

Voortgangsrapportage 2016

Maart 2017

Een samenwerking van de kennisinstellingen hoger onderwijs, het
middelbaar beroepsonderwijs, besturen van het primair en voortgezet
onderwijs en de Provincie Limburg

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Samenvatting.....	5
3.	De Educatieve Agenda Limburg in 2016.....	8
	EAL netwerk en samenwerking	10
	Proactieve kwaliteitszorg	13
	OnderwijsMonitor Limburg	14
	Microprojecten en leergemeenschappen	17
	Doorbraakprojecten	17
	Doorbraakproject 1: Een goede start voor leerkrachten in het basisonderwijs	17
	Doorbraakproject 2: Expertteam Onderwijs & Arbeidsmarkt Limburg	19
	Doorbraakproject 3: Leraar je bent het al!	19
	Doorbraakproject 4: Docentprofessionalisering in regionale leercentra.....	20
	Verspreiding	21
	Regionale en landelijke bekendheid	21
	Website, webtijdschrift en andere media	22
4.	Voortgang 2016 in detail	23
	Resultaat- en inspanningsverplichtingen	23
	1. EAL-netwerk en samenwerking.....	23
	2. Proactieve kwaliteitszorg	26
	3. Doorbraakprojecten	32
	4. Verspreiding en valorisatie.....	35
5.	Financieel overzicht.....	39
	Deelrapportage EAL 1.....	39
	Deelrapportage EAL totaal	42
6.	Governance	44
7.	Risico's	46
8.	Advies Raad van advies voortgang 2016	48

1. Inleiding

Kennis-As Limburg en Educatieve Agenda Limburg

De Kennis-As Limburg is een 10-jarig strategisch programma van de Kennis-As partners Universiteit Maastricht (UM), academisch ziekenhuis Maastricht (azM) Fontys en Zuyd Hogeschool. Het is een programma gericht op economische en maatschappelijke structuurversterking in Limburg waarbij steun en partnerschap worden gezocht bij de Provincie Limburg (PL). Eén van de projecten binnen de Kennis-As Limburg is de Educatieve Agenda Limburg (EAL).

Voor de ontwikkeling van de provincie Limburg is het cruciaal om doorlopend te werken aan de kwaliteit van het onderwijs. Hiervoor is een duurzame samenwerking tussen onderwijspartijen onderling én samenwerking tussen het onderwijs en kennisinstellingen essentieel. Deze samenwerking is echter niet vanzelfsprekend en komt in de praktijk vaak moeilijk tot stand of beperkt zich tot op zichzelf staande initiatieven en incidentele activiteiten. In Nederland en ook in andere westerse landen zoekt men naar mogelijkheden om de verschillende partners binnen de onderwijspraktijk en het onderwijsonderzoek dichter bij elkaar te brengen om op die manier meer van elkaar te leren en onderwijs verder te verbeteren.

Het Limburgse onderwijs heeft een goede reputatie, de onderwijsbesturen zijn goed georganiseerd en Limburg beschikt over vier kennisinstellingen met elk veel expertise op het terrein van onderwijs. Op verschillende thema's wordt samengewerkt met elkaar om tot verbetering van het onderwijs te komen. De partners binnen de EAL beogen stap voor stap deze verschillende vormen van samenwerking samen te brengen en uit te breiden, zodat gewerkt kan worden aan onderwijs waarin alle talenten, kennis en ervaring worden benut. Onderwijs dat bijdraagt aan welvaart en welzijn in de provincie, en onderwijs dat mensen goed voorbereidt op deelname aan de arbeidsmarkt en de maatschappij.

Voortgangsrapportage 2016

Op 14 juli 2015 heeft de Provincie Limburg een subsidiebeschikking afgegeven voor het project EAL, zaaknummer SAS-2015-01132. Het subsidiebedrag bedraagt €2.017.519,00 voor de subsidieperiode van 1-9-2014 tot 31-8-2018. De totale subsidiabele kosten voor de uitvoering van het project Educatieve Agenda Limburg, dat wordt uitgevoerd in de periode 1 september 2014 tot en met 31 augustus 2018, bedragen €5.617.107,00.

Met het oog op een soepel verloop en beheer van de subsidierelaties in het kader van de Kennis-As hebben de partners voorstellen uitgewerkt met betrekking tot richtlijnen voor de begrotingen van de businessplannen en de verantwoording over de voortgang (in voortgangsrapportages en jaarplannen) van de projecten, zowel inhoudelijk als financieel. Op deze manier blijven de betrokken partners tijdig en volledig geïnformeerd over de actuele stand van zaken in een project. Het jaarplan en de voortgangsrapportage zijn beide middelen waarmee de projectleiding het project kan presenteren richting de subsidieverstrekkers.

Deze notitie betreft de voortgangsrapportage 2016. Het geeft een overzicht van de activiteiten binnen de EAL voor 2016, waaronder de samenwerkingen, de proactieve kwaliteitszorg, de doorbraakprojecten en de regionale en landelijke verspreiding van de resultaten¹. De activiteiten zijn

---

¹ De basis hiervoor is beschreven in de startnotitie Educatieve Agenda Limburg (educatieveagendalimburg.nl/application/files/2014/7280/7367/Educatieve_Agenda_Limburg_Business_case.pdf) en jaarplan 2016 zoals bekend bij de Kennis-As partners.

erop gericht de algemene doelstellingen van de EAL te bereiken (zoals vertaald in de resultaat- en inspanningsverplichtingen die in de subsidiebeschikking zijn vastgelegd). Een groot deel van de resultaatverplichtingen zijn vastgelegd voor de gehele looptijd van het project (looptijd tot september 2018) en zullen daarmee elk jaar terugkeren in de rapportages. De ontplooide activiteiten zijn in enkele gevallen breder van aard dan de in de beschikking opgenomen resultaat- of inspanningsverplichtingen en dienen meerdere verplichtingen tegelijkertijd.

Hoofdstuk 2 van deze voortgangsrapportage geeft een samenvatting van de mate waarin de resultaat- en inspanningsverplichtingen zijn behaald. Hoofdstuk 3 geeft een verhalend beeld van de activiteiten die zijn ontplooid om dit te bereiken. In hoofdstuk 4 worden de behaalde resultaten ten aanzien van de afgesproken resultaat- en inspanningsverplichtingen nader toegelicht. Hoofdstuk 5 bevat de financiële rapportage. Hoofdstuk 6 geeft de governancestructuur weer. Ten slotte wordt in hoofdstuk 7 een toelichting gegeven op de risico's binnen het project.

2. Samenvatting

Tabel 1 geeft een overzicht van de mate waarin de overeengekomen resultaat- en inspanningsverplichtingen zijn behaald en tabel 2 geeft een samenvatting in één oogopslag. De activiteiten worden in de rest van het document beschreven (met name hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de activiteiten op gedetailleerd niveau). De kleur in de laatste kolom van tabel 1 geeft aan of de verplichting is gerealiseerd binnen de in de beschikking geformuleerde termijn:

- groen: verplichting is gerealiseerd of ligt op schema om gerealiseerd te worden volgens de in de subsidiebeschikking geformuleerde termijn;
- oranje: verplichting heeft extra aandacht nodig om gerealiseerd te worden volgens de in de subsidiebeschikking geformuleerde termijn; en
- rood: verplichting is niet behaald volgens de in de subsidiebeschikking geformuleerde termijn.

Tabel 1 Resultaat- en inspanningsverplichtingen 2016 in het kort

	Omschrijving indicator ¹	Status eind 2016
1. EAL-netwerk en samenwerking		
R1	Participatie aan de EAL dient te worden bevorderd. Participatie betekent dat men de doelstellingen van de EAL ondersteunt, meewerkt aan de onderwijsmonitor en al dan niet deelneemt aan één van de kleine- of grootschalige projecten binnen de EAL. Om de mate van samenwerking aan te tonen, dient gemeten te worden welk percentage van de schoolbesturen op elk niveau (naar rato van het aantal leerlingen dat ze vertegenwoordigen) participeert in de EAL. Dit percentage is minimaal 75 procent binnen elke onderwijssector op 31 augustus 2018.	
R2	Er dient een centraal informatiepunt geïnstalleerd te worden om afstemming te bevorderen en informatie te delen binnen de EAL.	
R3	Er dient een webtijdschrift opgezet te worden dat publiceert over initiatieven en ervaringen binnen de EAL.	
R4/ R5	Er dient jaarlijks ten minste één symposium georganiseerd te worden voor alle betrokkenen en geïnteresseerden. Ook dient jaarlijks ten minste één themabijeenkomst georganiseerd te worden die ingaat op specifieke onderwerpen over het Limburgse onderwijs.	
I1	Er dient via de dialoog samenwerking tot stand gebracht te worden met besturen die aangeven (nog) niet te willen deelnemen aan de EAL.	
I2	Er dient naar afstemming te worden gezocht met organisaties die ook gegevens verzamelen in het onderwijs (waaronder GGD, gemeenten en samenwerkingsverbanden). Deze organisaties dienen betrokken te worden bij de ontwikkeling van mogelijke interventies.	
2. Proactieve kwaliteitszorg		
R6	In de OnderwijsMonitor Limburg dient de primaire doelstelling van de EAL, de verbetering van onderwijs en een efficiënte aansluiting van dat onderwijs op de arbeidsmarkt, gemeten te worden en jaarlijks dient hierover een rapportage opgesteld te worden.	
R7	De benodigde gegevens uit de OnderwijsMonitor Limburg dienen ter beschikking worden gesteld aan het Kennis-as project "De gezonde basisschool van de toekomst".	
R8	De gegevens uit de OnderwijsMonitor Limburg dienen beschikbaar gesteld te worden voor de microprojecten en andere initiatieven van scholen en lerarenopleidingen om meer inzicht te bieden op hun onderwijs.	
R9	Op 31 augustus 2018 dient informatie over leerlingen in het po, vo, mbo en hbo alsmede hun intrede op de arbeidsmarkt bijeen te worden gebracht.	
R10	Er dienen jaarlijks gegevens over het Limburgse onderwijs in het algemeen en over doorlopende ontwikkelingslijnen van leerlingen in het bijzonder verzameld te worden. Dit	

	dient te worden gedaan door informatie over leerlingen zoals die beschikbaar is bij de scholen bij elkaar te brengen en waar nodig aan te vullen met aanvullende metingen. Deze informatie dient te worden gedeeld met alle betrokken besturen en scholen ten behoeve van verdere dialoog en de ontwikkeling van mogelijke interventies.	
R11	Er dienen ten minste 20 microprojecten te starten: kleinschalige innovatieprojecten uitgevoerd door één of meerdere medewerkers op alle niveaus uit de onderwijsketen om inzichtelijk te maken of een bepaalde oplossingsstrategie werkt om een knelpunt in het onderwijs aan te pakken.	
R12	Er starten ten minste 8 professionele leergemeenschappen: een structurele samenwerking tussen verschillende scholen en kennisinstellingen die gezamenlijk een onderwijs gerelateerde thematiek aanpakken.	
I3	Ook andere initiatieven (zoals het project De gezonde basisschool van de toekomst) in het Limburgse onderwijs dienen geëvalueerd te worden in de onderwijsmonitor.	
I4	Er dient verkend te worden hoe de kwaliteit en stromen van leraren op de Limburgse arbeidsmarkt in kaart gebracht kunnen worden.	
I5	De oplossingsstrategie van een microproject dient in de reguliere onderwijspraktijk ingebed te worden wanneer aantoonbaar succesvol.	Nog niet beschikbaar
3. Doorbraakprojecten		
<i>DB-1: Een goede start voor leerkrachten in het basisonderwijs</i>		
R13	DB-1 Er dient een inductieprogramma ontwikkeld te worden dat bestaat uit werkbegeleiding, coaching en een flexibel inhoudelijk programma voor diegenen die de eerste drie jaar in het beroep werkzaam zijn.	
R14	DB-1 De toegevoegde waarde van het inductieprogramma dient vastgesteld te worden, met name de invloed die het programma heeft op de competenties, het welbevinden en arbeidsmarktpositie van de deelnemers.	
R15	DB-1 Dit programma dient, bij gebleken succes, om niet beschikbaar gesteld te worden aan alle beginnende leraren, ongeacht het bestuur of de school waar hij of zij tijdelijk of vast in dienst is.	
<i>DB-2: Expertteam onderwijs en arbeidsmarkt Limburg</i>		
R16	DB-2 Het doorbraakproject in het MBO, waarover consensus bestaat tussen de vier instellingen in het MBO, dient nader geformuleerd te worden. De resultaat- en inspanningsverplichtingen zullen op basis hiervan vastgesteld te worden en toegevoegd worden aan de beschikking.	
<i>DB-3: Leraar je bent het al!</i>		
R17	DB-3 Er dient een programma ontwikkeld te worden ten behoeve van het scouten van leraren, inclusief een digitaal platform, een bewustwordingsfilm voor leraren en een interactie module potentials op de lerarenopleidingen.	
R18	DB-3 Er dient met voorgenoemd programma een pilot uitgevoerd te worden op ten minste vijf vo-scholen.	
I7	DB-3 Op 31 augustus 2018 dient ten minste 60% van de bij de EAL betrokken vo-scholen te participeren als onderdeel van de dagelijkse praktijk.	
I8	DB-3 Jaarlijks dient een scan te worden opgeleverd over de ontwikkelingen op de Limburgse arbeidsmarkt, waaronder de beschikbaarheid van en de behoefte aan voldoende goed gekwalificeerde en gemotiveerde leraren voortgezet onderwijs.	
<i>DB-4: Docentprofessionalisering in regionale leercentra</i>		
R19	DB-4 Er dienen regionale leercentra te worden opgezet waar een professionaliseringsaanbod ontwikkeld wordt, onder andere op didactiek, effectieve maatwerkleroutes, diverse werkvormen en toepassing van nieuwe media.	
R20	DB-4 Bij tenminste 50% van de activiteiten dienen het relevante bedrijfsleven en overheidsorganisaties betrokken te worden, met als doel de nieuwste ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in te bedden in het professionaliseringsaanbod.	
R21	DB-4 Op 31 december 2017 dienen er minstens 350 leraren en anderen actief te zijn betrokken in de kern van het te vormen netwerk en dienen er minstens 1000 leraren, in heel Limburg, met dit type professionalisering kennis te hebben gemaakt.	

I9	DB-4 Op 31 augustus 2018 dient het programma te zijn uitgerold bij ten minste 20 scholen, op basis van een kostendekkende bijdrage.	
<i>Alle doorbraakprojecten</i>		
I6	Voor alle doorbraakprojecten dient er te worden gewerkt aan inbedding van het initiatief in de dagelijkse praktijk zodat de succesvolle onderdelen van de interventie ook na afloop van deze projecten eigenstandig worden voortgezet.	
4. Verspreiding en valorisatie		
R22	Er dient minstens eenmaal per jaar bekendheid te worden gegeven in landelijke bijeenkomsten aan EAL als voorbeeld voor samenwerking tussen verschillende onderwijspartijen.	
R23	De resultaten die voortvloeien uit de EAL dienen in zowel maatschappelijk georiënteerde (minstens 4 per jaar) als peer reviewed tijdschriften (ten minste één per jaar) gepubliceerd te worden.	
R24	Er dient extra werkgelegenheid gecreëerd te worden, in ieder geval voor de duur van het project, op het terrein van onderwijsexpertise van ten minste 6 fte. Dit betreft mensen die aan de onderwijsmonitor meewerken, de micro- of doorbraakprojecten leiden en evalueren of zorg dragen voor de organisatie als geheel (stuurgroep, denktank, begeleiding etc.).	
R25	Binnen de EAL dienen er 3 promovendi aangesteld te worden gedurende de looptijd van het project.	
I10	De bevindingen van de EAL dienen ten minste eenmaal per jaar in de media te worden gebracht.	
I11	Zowel een goede samenwerking tussen de onderwijsinstellingen en de kennisinstellingen alsook een goede monitoring van de leerlingen en leraren in het Limburgse onderwijs vormen een basisinfrastructuur die zal bevorderen dat nieuwe subsidies worden verworven voor projecten in het Limburgse onderwijs bij organisaties zoals OCW, NRO, en de EU. Het streven is dat dit ten minste €1.000.000 aan extra projecten in vier jaar zal opleveren.	

¹Een R verwijst naar een resultaatverplichting, een I naar een inspanningsverplichting.

Tabel 2 Stand van zaken project in één oogopslag

	Scope	Geld	Kwaliteit	Tijd	Formatie	Risico's	Overall Project
Huidige periode	G	G	G	G	G	G	G
Vorige periode	G	G	G	G	G	G	G
Mutatie / ontwikkeling t.o.v. laatste rapportage							

De conclusie is dat nagenoeg alle resultaat- en inspanningsverplichtingen voor 2016 zijn gerealiseerd. De verplichtingen waarbij een oranje of rood signaal staat zijn activiteiten die licht tot matig stagneren en waaraan in 2017 wat meer aandacht wordt besteed. In hoofdstuk 4 wordt dit verder toegelicht bij de relevante indicatoren. Ons algemene oordeel over de voortgang van de activiteiten binnen de EAL is dat we op de goede weg zijn naar realisering van de verplichtingen en het opbouwen van een duurzaam samenwerkingsverband in het Limburgse onderwijs. De hierboven beschreven activiteiten ondersteunen dit.

3. De Educatieve Agenda Limburg in 2016

De Educatieve Agenda Limburg (EAL) is een samenwerkingsverband tussen de vier instellingen hoger onderwijs (Zuyd Hogeschool, Universiteit Maastricht, Fontys Hogeschool en Open Universiteit), de schoolbesturen van het primair en voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs en de Provincie Limburg. Informeren, dialoog en samenwerking tussen de betrokken partijen in het Limburgse onderwijs staan centraal. Hiermee worden bestaande kennis, ervaringen en expertise bij de verschillende partijen optimaal gebruikt. De twee hoofddoelstellingen van de EAL zijn het behouden en uitbreiden van goed onderwijs en een efficiënte aansluiting van dat onderwijs op de arbeidsmarkt in de provincie Limburg. Onderwijs waarin leerlingen dingen leren die goed zijn afgestemd op hun talenten en interesses en op de behoefte vanuit de maatschappij en arbeidsmarkt en waarin leerkrachten zich verder kunnen professionaliseren.

De EAL is gestart in 2014 door een samensmelting van twee bestaande initiatieven.

1. Samenwerking tussen de instellingen voor hoger onderwijs en de Limburgse besturen voortgezet onderwijs op verzoek van de Provincie Limburg. Doel: zorgen voor hogere onderwijskwaliteit, betere aansluiting op de arbeidsmarkt en versterking van de maatschappelijke structuur in de provincie. Aanleiding: een groeiend tekort aan leerkrachten voor de kernvakken in het voortgezet onderwijs en de vraag naar scholings- en professionaliseringstrajecten voor leerkrachten.
2. Samenwerking tussen Limburgse scholen en schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs en de Universiteit Maastricht vanuit een aanjaagsubsidie van de provincie. Doel: bijeenbrengen van informatie over het onderwijs aan leerlingen van 4 - 15 jaar, het voeren van dialoog en opzetten van gezamenlijke projecten voor onderwijsverbetering. Aanleiding: concentraties van achterstandsleerlingen in bepaalde regio's, lastige overgangen tussen onderwijsfasen, en de gevolgen van nieuw beleid rondom passend onderwijs.

Onderzoekers aan kennisinstellingen, maar ook leerkrachten en andere betrokkenen op scholen of binnen schoolbesturen werken vaak ieder voor zich aan de kwaliteit van het onderwijs. Er kan echter veel van elkaar worden geleerd en meer worden bereikt door samen te werken. De ervaringen en de expertise van het onderwijsveld kunnen heel verrijkend zijn voor het onderwijsonderzoek, terwijl de expertise van de onderzoekers waardevol kan zijn voor de mensen in de onderwijspraktijk. Door samen goede gegevens in kaart te brengen hoe het onderwijs ervoor staat en door samen te werken aan de ontwikkeling van het onderwijs, groeit de innovatiekracht. Deze samenwerking is echter verre van eenvoudig. Onderwijs- en kennisinstellingen hebben elk hun eigen logica en doelstellingen en ze spreken elk een eigen taal. Samenwerking kost daardoor veel tijd. Men moet aan elkaar kunnen wennen, en vertrouwen opbouwen. Door de druk om te presteren binnen eigen organisaties wordt die tijd vaak onvoldoende gevonden. Door deze samenwerking actief te stimuleren en te ondersteunen wil de EAL dit doorbreken.

Deze manier van denken is ook terug te zien in landelijk ontwikkelingen, zoals de werkplaatsen onderwijsonderzoek van het NRO² of centres of expertise³. Ook in het sectorplan onderwijswetenschappen wordt het belang van nauwere samenwerking tussen onderwijspraktijk en onderwijsonderzoek benadrukt⁴. Op brede schaal wordt ingezien dat zowel de schakel tussen onderwijs en onderzoek onderwijs als de samenwerking binnen het onderwijs en onderzoek zelf moet worden versterkt om de innovatiekracht van het onderwijs te versterken. Met de EAL vervult Limburg

---

² nro.nl/onderzoeksprojecten/werkplaatsen-onderwijsonderzoek

³ vereniginghogescholen.nl/themas/centres-of-expertise

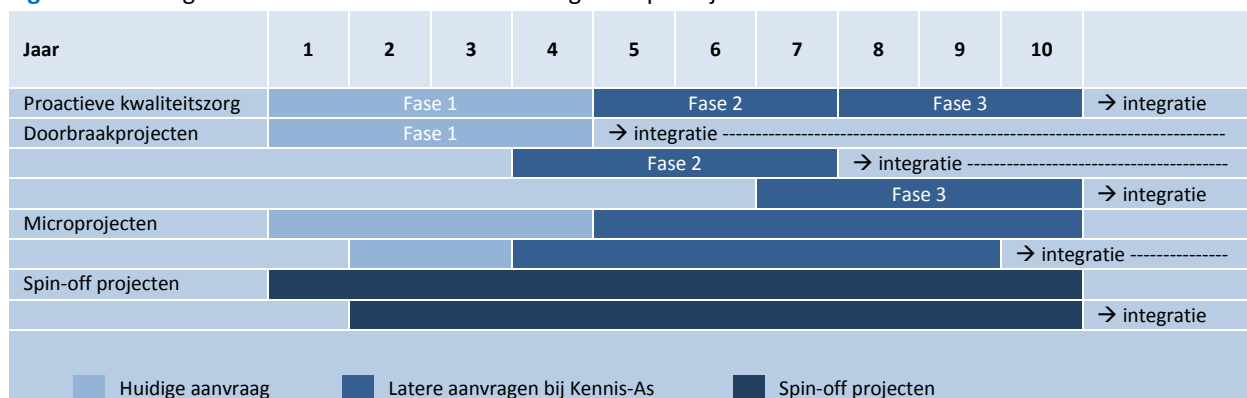
⁴ vsnu.nl/files/documenten/Domeinen/Onderwijs/Sectorplan_onderwijswetenschappen.pdf

een voorbeeldrol in deze ontwikkeling. Steeds meer zal een goede samenwerking tussen onderwijs en onderzoek een voorwaarde zijn voor te verdelen middelen. Door in te zetten op deze samenwerking in de EAL profiteert Limburg dus niet alleen van de impuls die van deze samenwerking uit gaat, maar dient dit initiatief ook als een katalysator voor nieuwe innovaties.

De EAL is voorzien als een programma met een uniek, langjarig commitment van diverse partijen voor ten minste tien jaar. De activiteiten vinden gefaseerd plaats (figuur 1). De eerste fase heeft betrekking op de eerste vier jaar waarin het werken aan een viertal doorbraakprojecten en de proactieve kwaliteitszorg centraal staat. Na afloop van deze fase vindt een evaluatie plaats en integratie van de vier doorbraakprojecten in de reguliere activiteiten van de onderwijsinstellingen en ook wordt nagegaan in hoeverre activiteiten uit de kwaliteitszorg al in het reguliere onderwijsproces geïntegreerd kunnen worden. Met andere woorden de effectieve oplossingen worden opgeschaald en gecontinueerd in de bestaande structuren.

Figuur 1 Fasering van de EAL- van start tot inbedding in de praktijk

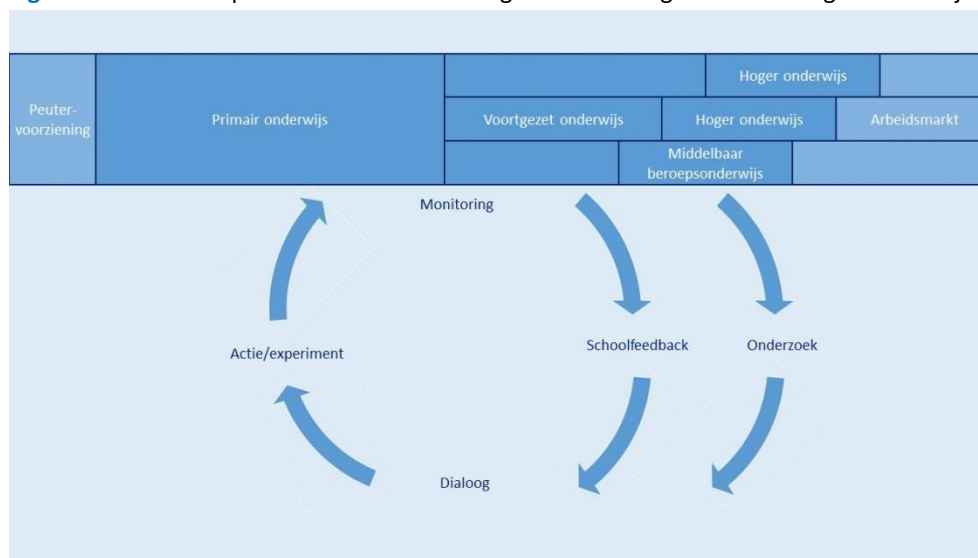
Aan het einde van het derde jaar wordt in gezamenlijkheid met alle partners - in geval men de EAL als instrument voor samenwerking binnen het onderwijsveld succesvol acht - een plan gepresenteerd voor een tweede fase. Op basis van de monitoring en dialoog worden nieuwe projecten geformuleerd die inspelen op de actualiteit. Ook wordt geëvalueerd of de samenwerking en dialoog op de juiste manier plaatsvinden en bruikbare informatie opleveren of dat bijsturing of een andere aanpak nodig is. Na de periode van tien jaar zullen de activiteiten een regulier onderdeel vormen van de activiteiten van de scholen en kennisinstellingen en door de instellingen zelf of met externe financiering bekostigd worden. Essentieel voor deze borging in het reguliere proces is een kritische evaluatie, met elkaar, van de effectiviteit van de activiteiten, gedurende de verschillende fasen. Dit betekent dat activiteiten die niet effectief blijken, bijgestuurd of zelfs stopgezet moeten worden.

Dit hoofdstuk geeft een beeld van de activiteiten die in de afgelopen periode (2015-2016) binnen de EAL zijn uitgevoerd. Het gaat hierbij om de verkenning en start van concrete *samenwerkingen*, het verder uitwerken van de *OnderwijsMonitor Limburg*, het vormgeven van *microprojecten*, het vormgeven van de *doorbraakprojecten* en de *verspreiding* van de opbrengsten. In hoofdstuk 4 “voortgang 2016 in detail” zijn de activiteiten meer gedetailleerd weergegeven.

EAL netwerk en samenwerking

De primaire doelstelling van de EAL is het bevorderen van de dialoog en samenwerking tussen alle partijen die betrokken zijn bij het onderwijs in Limburg, om zo het onderwijs kwalitatief hoog te houden en waar nodig verder te verbeteren en te zorgen voor een efficiënte aansluiting van dat onderwijs op de Limburgse arbeidsmarkt. Direct betrokkenen zijn de scholen, schoolbesturen en kennisinstellingen in Limburg, maar ook andere partijen die een rol spelen, zoals het bedrijfsleven, de JGZ/GGD, de gemeenten, en de Provincie Limburg. Door een structurele dialoog en samenwerking wordt de beschikbare kennis en –vaak complementaire– expertise van de verschillende spelers in het veld optimaal benut voor reflectie op en evaluatie van initiatieven, professionalisering van docenten, en het vormen van beleidsdoelen. Maken we de juiste keuzes? Zetten we in op de juiste dingen? Dit gebeurt op een continue, cyclische manier (figuur 2) waarbij ook steeds de juiste gegevens worden verzameld die nodig zijn om projecten te evalueren en het benodigde beeld te krijgen hoe het onderwijs ervoor staat. Belangrijk is overigens dat de dialoog op verschillende niveaus plaatsvindt, niet enkel op bestuursniveau. Het doordringen tot de verschillende lagen binnen het onderwijs is geen eenvoudige opgave en vereist een intensieve fase van verkenning van elkaars wereld en het leren spreken van elkaars taal. Binnen de EAL wordt nu langzaam ervaren dat men elkaar weet te vinden en verschillende samenwerkingen krijgen verdere vorm.

Figuur 2 Structureel proces van samenwerking en monitoring in het Limburgse onderwijs

Van dialoog naar projecten

In 2016 is een verdere groei te bemerken van het aantal contacten tussen onderwijspartijen waarbij de EAL als platform of als verbinder dient. Schoolbestuurders, directeuren, teamleiders en leerkrachten benaderen (docent-) onderzoekers om mee te denken over concrete vraagstukken waar ze mee worstelen. Dit kan gaan om de ontwikkeling en evaluatie van een volledig nieuw onderwijsconcept voor de school in een veranderende markt (bijv. door krimp) of omgeving (bijv. de ontwikkeling van kindcentra of nieuwe schoolgebouwen), maar ook om het stimuleren van de keuze voor technische opleidingen of onderzoekend leren, of hoe vroegtijdig schoolverlaten in het (v)mbo in kaart gebracht kan worden en gerelateerd kan worden aan achtergrondkenmerken van leerlingen.

Ook betrekken scholen onderzoekers bij het ontwerp van onderzoek, soms ook bij een promotietraject voor een leraar met een lerarenbeurs. Bij de start van een project is er vooral sprake van het met elkaar sparren over de juiste invulling van het project, waarna de onderzoekers in latere fases ondersteunen of zorgen voor effectieve monitoring. Voorbeelden van concrete projecten zijn:

- Het [STEM II](#)-project in Zuid-Limburg dat gericht is op onderzoekend leren op de basisschool en het bijbehorende nieuwe programma “Programmeren en coderen op Limburgse scholen”.
- Evaluatie pilot [gepersonaliseerd leren](#) op Stella Maris. Stella Maris is in het schooljaar 2016/17 gestart met een pilot gepersonaliseerd leren. Om de kwaliteit van het nieuwe onderwijs te evalueren en het leerproces van betrokkenen te verbeteren, is een goede dataverzameling en -analyse van belang. De pilot wordt geëvalueerd samen met onderzoekers van de Universiteit Maastricht, grotendeels op basis van gegevens uit de OnderwijsMonitor Limburg.
- Een aantal Limburgse schoolbesturen po heeft in samenwerking met de Nieuwste Pabo en Universiteit Maastricht een voorstel geschreven voor een [werkplaats onderwijsonderzoek](#) primair onderzoek en ingediend bij het NRO. Concrete aanleiding zijn vragen die vanuit de samenwerking in het kader van de EAL naar voren komen. Hoe weet ik of iets werkt en waarom wel of niet? En onder welke omstandigheden? Zoals: Hoe kunnen we rekenschap afleggen over resultaten binnen passend onderwijs? Op welke wijze, onder welke voorwaarden en met welk effect kan mindfulness ingezet worden in de klas? Doel van de werkplaats is deze vragen gezamenlijk aan te pakken.
- Onderzoek [vroegtijdig schoolverlaten](#) (VSV) in de regio Zuid-Limburg (RMC 39) in het voortgezet onderwijs. Het doel van dit project is om risicofactoren voor VSV in kaart te brengen. Het project is eind 2016 begonnen, en eerste resultaten zullen eind september 2017 opgeleverd worden. Ook zijn er duidelijke intenties om dit project naar de toekomst toe uit te breiden en hierin ook prestaties binnen het mbo en doorstroom naar hbo mee te nemen als uitkomsten. Onderdeel van het project is om een koppeling op te zetten tussen de gegevens van de onderwijsmonitor en gegevens die aanwezig zijn op mbo-instellingen. Deze koppeling zal voor de kwaliteitsbewaking van het Limburgse onderwijs in het algemeen zeer waardevol zijn, en betekent een belangrijke nieuwe stap in het in kaart brengen van de complete onderwijsloopbaan van leerlingen in Limburg. Daarnaast levert dit project een belangrijke bijdrage aan de evaluatie van de nieuwe wetgeving passend onderwijs en levert het input voor de samenwerkingsverbanden voor het maken van beleidskeuzes.
- In februari 2016 is een po-vo overleg opgestart rondom de [Kaderbrief Onderwijs](#) van de Provincie Limburg. Het betreft hier een overleg tussen po- en vo-besturen uit alle delen van de provincie. De EAL is hierin vertegenwoordigd om te zorgen voor een goede afstemming tussen de voorgestelde initiatieven binnen deze groep en de lopende activiteiten op het terrein van onderwijs in de provincie en mogelijkheden voor evaluatie van de initiatieven met de OnderwijsMonitor Limburg.

Ook onderzoekers van kennisinstellingen die (nog) geen deel uitmaken van het directe consortium van de EAL, benaderen de projectleiders van de EAL omdat ze ondersteuning zoeken bij de uitvoering van onderzoek op scholen. Deze onderzoekers worden in contact gebracht met de scholen om eerst te verkennen of de vragen door de scholen worden herkend en of er draagvlak is om gezamenlijke

projecten op te starten. Dit zorgt ook voor minder toeloop naar de scholen vanuit de kennisinstellingen en meer afstemming tussen onderzoekers. Ook wordt afstemming met andere projecten in de provincie verkend, zoals Cultuureducatie met Kwaliteit, of de evaluatie van de Sociale Agenda van de Provincie.

Van kennis- en gegevensuitwisseling naar inzicht/antwoorden

Naast concrete projectvorming vindt er ook veel dialoog plaats in brainstormsessies, reguliere workshops, of andere vormen van bijeenkomsten waarin kennis- en gegevensuitwisseling over een bepaald onderwijsvraagstuk centraal staat. Hier wordt in gezamenlijkheid een antwoord gezocht op vragen die leven binnen meerdere scholen of op regionaal niveau.

Het gaat hierbij om thema's als doorstroom van leerlingen, passend onderwijs, onderzoekend leren, maar ook het vraagstuk van onderwijsachterstanden en gelijke kansen en de relatie tussen onderwijsprestaties en de sociaaleconomische achtergrond van leerlingen. Regelmatig worden bijeenkomsten rondom deze thema's georganiseerd om samen een bepaald thema goed door te lichten en te komen tot een oplossingsstrategie of relevante onderzoeksvragen. Onderzoekers krijgen hierdoor een beeld van wat er speelt in het veld en professionals krijgen een beeld van recente inzichten uit het onderzoek. Gezamenlijk wordt gezocht naar mogelijkheden voor samenwerking om het onderwijs verder te ontwikkelen en/of aanbevelingen te doen voor schoolbeleid. Concrete voorbeelden zijn:

“Bij het bepalen van het schooladvies in groep 8 verwachten wij dat leraren zogezegd verschillende brillen opzetten. Ze moeten niet alleen kijken naar de Cito-gegevens, maar ook naar het karakter en achtergrond van het kind. De onderwijsmonitor verschaft informatie over verschillende aspecten van een leerling en zijn/haar omgeving en helpt onze mensen om inzicht te krijgen in hun eigen overwegingen”

Schoolbestuurder

- Onderzoeksgroep **onderzoekend leren** waarin de kennisinstellingen (UM & dNP), PO en VO in (Zuid-) Limburg in een structureel overleg nadenken over hoe 'onderzoekend leren' in het onderwijs gedefinieerd, gemeten en geëvalueerd kan worden. Dit biedt scholen de kans om eigen beleid te formuleren en te evalueren. Daarnaast bevordert deze structurele dialoog een doorlopende leerlijn PO-VO en intensievere samenwerking tussen onderwijsinstellingen in de regio (Zuid-)Limburg.
- Onderzoeksgroep **overgang po-vo** waar docenten van enkele middelbare scholen, onderzoekers en de Inspectie van het Onderwijs al enige tijd samenwerken aan een analyse van de overgang po-vo en de afstroom in de onderbouw.⁵ Samen leren snappen waarom de ene leerling afstroomt en de andere niet en in hoeverre scholen daarin verschillen.
- Werkplaats rondom het thema **passend onderwijs** waarin onderzoekers en inspecteurs van de onderwijsinspectie, directeuren en beleidsmedewerkers van de samenwerkingsverbanden in Limburg en onderzoekers van de Universiteit Maastricht sinds 2015 kennis en ervaringen uitwisselen. In eerste instantie ging het hierbij vooral om verkenning en illustratie van de thematiek en het leren spreken van elkaars taal. In april 2016 heeft een werkconferentie met een breder publiek plaatsgevonden over dit thema in de ECI fabriek in Roermond en vervolgens zijn er kleine projecten opgestart. In kleiner verband wordt er tussen samenwerkingsverbanden en onderzoekers gespard over onderzoeksvragen en de resultaten (en bevindingen) daarvan worden in groter verband gedeeld in de workshops.

Van kern naar context

Om tot een compleet beeld te komen van de thematiek in het Limburgse onderwijs, is het belangrijk om de leerling en de leraar ook in een bredere context te zien. Daarom worden op allerlei manieren

---

⁵Zie ook www.academischewerkplaatsonderwijs.nl/?clD=149?val=228.

ook andere partijen bij de EAL betrokken, naast de kennis- en onderwijsinstellingen die al partner zijn. Er zijn gesprekken gevoerd met MKB-Limburg en met Kinderen Ons Vak (waar opleiders en werkgevers op het gebied van voorschoolse educatie elkaar ontmoetten). Ook zijn gesprekken gevoerd met andere organisaties op het terrein van voor- en vroegschoolse educatie (JGZ en gemeenten), en passend onderwijs (samenwerkingsverbanden, speciaal onderwijs).

Tot slot ontmoeten vertegenwoordigers van de diverse partijen elkaar ook in de stuurgroep van de EAL. De stuurgroep komt sinds de start van de EAL elke twee maanden bij elkaar en heeft gesproken over de wijze waarop samenwerking tussen de Limburgse onderwijs- en kennisinstellingen kan worden bevorderd. Ook houdt zij zich bezig met de vraag wat de **belangrijkste prioriteiten** zijn in de verbetering van het Limburgse onderwijs. Als overkoepelende thema's zijn genoemd:

- doorlopende leerlijn: van aansluiting naar verbinding en het verbeteren van doorstroom in het onderwijs; en
- het samen werken aan systematische kwaliteitsverbetering en Community Learning centers waarin ook het bedrijfsleven partner is.

Echter, ook onderwerpen zoals de gevolgen van de krimp voor het onderwijs en lerarentekorten zijn genoemd. In het voorjaar van 2016 zijn een aantal bijeenkomsten georganiseerd met vertegenwoordigers van de besturen in het primair en voortgezet onderwijs uit de hele provincie om te zien of deze thema's overal op de agenda staan of dat er andere urgente thema's zijn. Belangrijke constatering is dat de doorstroom in het stelsel en de verbinding daarbij tussen instellingen uit verschillende onderwijssectoren enerzijds en de verbinding tussen de verschillende partijen (praktijk, onderzoek en beleid) anderzijds belangrijke aandachtspunten zijn die om een integrale aanpak vragen. Daarbij is een belangrijk aandachtspunt dat dit wel door de hele provincie gevoeld wordt, maar dat nog niet in alle delen van de provincie even grote betrokkenheid wordt gerealiseerd.

Ook de komende periode blijft de nadruk liggen op het verder uitdiepen en verstevigen van bestaande samenwerkingen en het uitbreiden van samenwerkingen, en wordt sterk ingezet op het ontwikkelen van **concrete activiteiten** voor verdere verbetering van het onderwijs en het uitproberen van innovaties hieromtrent. Cruciaal is ook dat blijvend wordt ingezet op de bekendheid van de EAL als platform en het bereiken van de leraar in de klas, bijvoorbeeld middels de organisatie van themabijeenkomsten, het verspreiden van de doelen en methoden van de EAL, het onder de aandacht brengen van grote en kleine innovatieve projecten in het onderwijs, en het verder uitbreiden van het webtijdschrift. De start die in 2015 is gemaakt met het betrekken van scholen in Midden- en Noord-Limburg is in 2016 voortgezet. De deelname van schoolbesturen po in deze regio's begint vorm te krijgen. Daarnaast wordt ook blijvend gewerkt aan de samenwerking met andere betrokkenen die niet participeren in de EAL (zoals instellingen die zich bezighouden met voorschoolse educatie of speciaal onderwijs).

Ook de samenwerking met het bedrijfsleven wordt nader verkend, vooral waar het gaat om de directe aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt, maar ook waar het gaat om de samenwerking binnen het onderwijs bij het vormgeven van het curriculum. De functie van de EAL als platform voor samenwerking in het Limburgse onderwijs groeit op deze wijze en neemt steeds meer vorm aan.

Proactieve kwaliteitszorg

De proactieve kwaliteitszorg bestaat uit de OnderwijsMonitor Limburg, de microprojecten en leergemeenschappen. De kwaliteitszorg bevordert de dialoog en samenwerking tussen de personen en instellingen die bij de EAL betrokken zijn door kennis, expertise en gegevens over het onderwijs

bijeen te brengen en te delen. Centraal staat de cyclische aanpak die in figuur 2 is geschetst. Essentieel is dat niet alleen alle relevante partijen hun rol krijgen en voelen, maar ook dat verschillende lagen binnen de verschillende partijen gehoord worden. Het onderwijs verbetert niet door grootse plannen die van bovenaf komen, maar moet worden gevoed door kennis en ervaring uit onderzoek en praktijk, en gebaseerd zijn op samenwerking, eigenaarschap en een grondige, gezamenlijke verkenning van de problematiek.

Op individuele scholen wordt veel informatie verzameld, maar deze wordt nauwelijks samengebracht op een hoger niveau. Dit voor elkaar krijgen is ook niet vanzelfsprekend, en het belang van een uniforme gegevensverzameling moet goed worden bekeken en gedeeld. Landelijk zijn er enkele pogingen gedaan om een cohortstudie op te zetten in het onderwijs, maar vooral het volgen van leerlingen door de tijd heen en het betrekken van het onderwijsveld zelf bleken belangrijke struikelblokken. Het in kaart brengen van onderwijsloopbanen en betrokkenheid van het veld zijn cruciale ingrediënten voor de proactieve kwaliteitszorg in de EAL, naast dat de gegevens ook worden samengebracht op een geaggregeerd niveau, zodat ook regionale analyses gemaakt kunnen worden. Aan de hand van de gegevensuitwisseling en de bijbehorende dialoog ontstaat een beeld over hoe het Limburgse onderwijs ervoor staat en hoe de aansluiting daarvan is op de arbeidsmarkt, daarnaast worden de belangrijkste vragen en knelpunten in de onderwijspraktijk blootgelegd, kan beleid geëvalueerd en bijgesteld worden en kunnen effecten van onderwijsbeleid en -methodes, interventies en (doorbraak)projecten geëvalueerd worden.

OnderwijsMonitor Limburg

Het afgelopen jaar zijn de gesprekken met leerkrachten, teamleiders, schooldirecteuren en -bestuurders gecontinueerd over [het hoe en waarom van het bijeenbrengen van gegevens](#). Wat zijn de gegevens die leerkrachten, schoolleiders en bestuurders nodig hebben om de voortgang van leerlingen (in de breedste zin van het woord) of kwaliteit van het onderwijs te meten? Wat wordt er al verzameld en zijn deze gegevens toereikend? Welke aanvullende gegevens zijn waardevol en aanvullend? Hoe kunnen deze gegevens toegevoegd worden? En op welke manier moet terugkoppeling van de gegevens gebeuren zodat ze zinvol en bruikbaar zijn? Hoe kan ervoor worden gezorgd dat de verkregen informatie betrouwbaar is en representatief? Deze dialoog vindt plaats in individuele gesprekken tussen betrokkenen uit het onderwijs en onderzoekers, maar ook in netwerkbijeenkomsten met schoolleiders en stafbureau medewerkers (po- en vo-netwerk). Het insteken van de dialoog over de te verzamelen gegevens op de verschillende niveaus in de organisaties is van essentieel belang. Bestuurders hebben behoefte aan andere informatie dan schoolleiders of leerkrachten en het is niet vanzelfsprekend dat deze in één monitor (kunnen) worden verzameld. Anderzijds is er juist een sterke behoefte om de verschillende soorten informatie in een gezamenlijke dataverzameling te verkrijgen, zodat de belasting op de scholen zo minimaal mogelijk is en er een breed en volledig beeld ontstaat.

“Een aandachtspunt voor de onderwijsmonitor is de representativiteit van de data. Schooldirecteuren twijfelen nu soms nog aan de betrouwbaarheid van de gegevens omdat ze niet goed weten welk deel van hun ouderpopulatie de vragenlijsten invult”
Schoolbestuurder

Zowel in het primair als voortgezet onderwijs zijn gesprekken gevoerd om te komen tot [verdere uitbreiding van de deelname](#) aan de OnderwijsMonitor Limburg en de eerste uitbreidingsstappen zijn gezet. Zo doen vanaf 2016-2017 enkele schoolbesturen in Midden-Limburg mee met de gegevensverzameling en overwegen andere schoolbesturen het voor een later jaar. Aandachtspunt is de participatie in Noord-Limburg. Samenwerking op dit terrein met organisaties in Noord-Limburg, zoals Fontys Kind en Educatie en de samenwerkingsverbanden, en een stabiele

deelname van het voortgezet onderwijs in Noord-Limburg vormen een goede basis voor verdere gesprekken in dit deel van de provincie.

Naast regionale uitbreiding is er ook aandacht voor uitbreiding van de onderwijskolom. In 2016-2017 is een pilot gedraaid met een tweetal SBO-scholen. Ook wordt verder verkend in hoeverre een gegevensverzameling in de voorschoolse periode mogelijk is. Hiertoe hebben in het voorjaar van 2016 twee bijeenkomst plaatsgevonden waarin met betrokken partners de gegevensverzameling rondom voorschoolse voorzieningen is verkend. Op basis van deze verkenning wordt momenteel met een kleine werkgroep een pilot uitgewerkt rondom het bijeenbrengen van gegevens in een database. Tot slot zijn in het middelbaar beroepsonderwijs verkennende en positieve gesprekken gevoerd met alle mbo-instellingen over de te verzamelen gegevens en koppeling aan eerdere cohorten uit de onderwijsmonitor. In het hoger beroepsonderwijs is een eerste try out koppeling gedaan met havo- en vwo- leerlingen uit de onderwijsmonitor en leerlingen van Zuyd Hogeschool. Een kleine 70 procent van de leerlingen werd teruggevonden in de data.

Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met andere organisaties, zowel nationaal als internationaal, over hoe een dergelijke gegevensverzameling in samenwerking tussen het onderwijsveld en onderzoek op te zetten en aan te pakken (bijv. Nationaal CohortOnderzoek van NRO, de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs, GGD, de Inspectie van het Onderwijs, Universiteit Utrecht, Universiteit Twente en de Universiteit van Tübingen). Bij deze verkenningen worden ook nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot het meten van schoolprestaties van leerlingen meegenomen, zoals adaptief en diagnostisch toetsen. Hierover zijn gesprekken geweest met een aantal scholen en organisaties zoals Cito, het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en A-Vision⁶.

Het uitgangspunt van de gegevensverzameling is het [stroomlijnen van de diverse bestaande gegevensverzamelingen](#) om zo te komen tot een monitor waarin met minimale belasting een maximale meerwaarde wordt behaald. Daarnaast is het doel om de gehele onderwijsketen in Limburg in beeld te brengen: van peuterspeelzaal of kinderdagverblijf tot arbeidsmarkt, van Zuid tot Noord en van zowel regulier als speciaal onderwijs. Tot slot wordt blijvend gewerkt met een projectteam aan het vraagstuk hoe gezorgd kan worden voor de juiste technische en juridische borging van gegevenskoppeling, -verzameling en –opslag ook gezien de continu veranderende wetten hieromtrent.

De verzamelde gegevens worden in eerste instantie gebruikt voor een digitale rapportage aan de deelnemende scholen en besturen. Naar aanleiding van deze digitale [terugkoppeling](#) worden vervolgens, op aanvraag, verdere gesprekken gevoerd, waarbij de onderzoekers bijvoorbeeld een presentatie verzorgen tijdens een directeurenberaad om de terugkoppeling toe te lichten of met schoolleiders in gesprek gaan om door te praten over schoolspecifieke terugkoppelingen en om na te gaan wat specifieke vervolgacties kunnen zijn. Bij een aantal besturen hebben ook gesprekken plaatsgevonden in het kader van het opstellen van het strategisch plan voor de school. Op basis van de terugkoppeling kan de directeur deels bepalen waar de belangrijkste uitdagingen liggen en ook of doelstellingen behaald zijn. Deze uitwisseling van de verzamelde gegevens en de bijbehorende dialoog (analyseren en samen interpreteren) moet leiden tot een beeld van hoe het onderwijs op scholen ervoor staat, de belangrijkste vragen voor de school of het bestuur blootleggen en de mogelijkheid bieden voor evaluatie van beleid, methoden of schoolinterventies.

---

⁶ Ontwikkelaar van alternatieve eindtoets basisonderwijs.

Daarnaast is op basis van de onderwijsmonitor en dialoog hierover met betrokkenen in het onderwijsveld inzicht verkregen in hoe het **Limburgse onderwijs ervoor staat**. Nu er meerdere cohorten beschikbaar zijn, kunnen trends geschetst worden en betrouwbare analyses gedaan worden. Inzichten die hieruit voortvloeien worden gepubliceerd in bijdragen aan het webtijdschrift⁷, de “Limburg in Cijfers”⁸ en wetenschappelijke artikelen. Er zijn inmiddels bijdragen gemaakt over de verschillen tussen jongens en meisjes bij de centrale eindtoets basisonderwijs, motivatie van leerlingen, verschillen tussen advies van leerkracht en advies op basis van de eindtoets bij de overgang po-vo, en de effecten van voor- en vroegschoolse educatie op de ontwikkeling van leerlingen. Deze studies zijn gepresenteerd aan en besproken met het veld. Deze aanvullende dialoog is nodig om te komen tot een compleet beeld van wat er speelt en geven input voor aanvullende analyses alvorens met een rapportages naar buiten te komen die de stand van zaken in het Limburgse onderwijs weergeven. Recent zijn inzichten over de rol van sociale achtergrond bij de Limburgse schoolprestaties gepresenteerd aan de Staten. Voorbeelden van bevindingen zijn dat:

- Limburg gemiddeld hoge scores op de eindtoets basisonderwijs en veel leerlingen op het havo en vwo heeft;
- Deze scores per regio in Limburg verschillen;
- Het verschil in scores op de eindtoets of in het schooladvies van kinderen van laag- en hoogopgeleide ouders vergelijkbaar is met dat in de rest van Nederland;
- Limburg in vergelijking met de rest van Nederland een laagopgeleide bevolking heeft. Het percentage gewichtenleerlingen en de bijbehorende bekostiging zijn echter veel lager dan in bijvoorbeeld de grote steden.

Ook wordt steeds gekeken naar mogelijkheden om de gegevens die bijeen worden gebracht binnen de onderwijsmonitor te gebruiken voor evaluatie van andere onderzoeksinitiatieven en onderwijsinnovaties. Voorbeelden van uitwisseling, zijn het gebruik van gegevens bij de evaluatie van het KennisAs-project De gezonde basisschool van de Toekomst, door leerkrachten in onderzoek naar afstroom van leerlingen op de eigen school (een vijftal middelbare scholen), binnen het STEM-II project (po-bestuur), bij de evaluatie van onderwijsvernieuwing (een middelbare school), voor onderzoek naar vervroegd schooluitval in het (v)mbo (schoolbesturen vo, RMC en gemeenten), voor evaluatie van het project “Toon je talent” (Kaleidoscoop), voor evaluatie van de rol van sociale achtergrond bij advisering voor het middelbaar onderwijs (de Inspectie van het Onderwijs), voor evaluatiestudies in het kader van de Sociale Agenda van Limburg (GGD), voor het RAAK onderzoek Educatief partnerschap in het primair onderwijs (Fontys Pedagogiek), en voor het project Kansen voor alle kinderen (gemeente Vaals en GGD).

Tot slot worden de verzamelde gegevens ook benut voor wetenschappelijk onderzoek naar mogelijkheden om het onderwijs te verbeteren. Zo is het van belang te onderzoeken of de gehanteerde meetinstrumenten en –methoden ook de gewenste informatie leveren. Door vragenlijsten, maar ook onderzoeksmethoden, te relateren aan (inter)nationale bevindingen op dit terrein worden deze verder verbeterd. Als bepaalde metingen niet de gewenste informatie opleveren, dan wordt gezocht naar betere methoden. In 2016 zijn er diverse publicaties binnen de EAL op dit terrein uitgebracht (zowel in maatschappelijk georiënteerde als in wetenschappelijke tijdschriften) en onderzoeken opgestart of doorgezet op dit terrein, waaronder onderzoek naar hoe excellentie in het

---

⁷ educatieveagendalimburg.nl

⁸ educatieveagendalimburg.nl/limburg-cijfers/cijferpagina

onderwijs te meten, naar wat toetsen meten en hoe persoonlijkheid daarin een rol speelt, naar het gebruik van de diagnostische tussentijdse toets in het voortgezet onderwijs, naar hoe vaardigheden van kleuters gemeten kunnen worden door te kijken naar vrij spel, naar de voorspellende waarde van toetsen en advies van leerkracht in de basisschool voor latere uitkomsten, en naar hoe achtergrondvariabelen toetsresultaten kunnen vertekenen.

Microprojecten en leergemeenschappen

De dialoog en gegevensuitwisseling leiden tot microprojecten en leergemeenschappen. De leergemeenschappen draaien om een structurele samenwerking tussen scholen en kennisinstellingen en moeten een platform bieden voor onderwijsprofessionals, lerarenopleiders, onderzoekers van kennisinstellingen, betrokkenen vanuit de Learning Labs en vertegenwoordigers van andere beroepsterreinen (jeugdwerk, bedrijven) om met elkaar in contact te komen, kennis en ervaringen uit te wisselen en nieuwe ideeën te ontwikkelen die kunnen uitgroeien tot uiteenlopende regionale initiatieven (ook buiten het kader van de EAL). Er is met leerkrachten gesproken over de vorm van de leergemeenschappen en in hoeverre men denkt dat deze functioneel en nuttig kunnen zijn. Uit deze gesprekken kwamen zeer uiteenlopende doelstellingen naar voren voor de leergemeenschappen en ook moet een duidelijke positionering naast bestaande communities of practice (cops) en communities of learning (cols) worden gekozen. Het opstellen van de kaders voor deze leergemeenschappen blijkt dan ook niet eenvoudig. Momenteel wordt in de stuurgroep gekeken naar of en hoe deze leergemeenschappen nog vorm gegeven gaan worden of dat het budget op een andere manier ingezet kan worden voor docentprofessionalisering.

Microprojecten zijn kleinschalige projecten die door één of meerdere leraren worden opgezet en uitgevoerd om inzicht te krijgen of een bepaalde, innovatieve strategie of methode werkt. De microprojecten bieden leraren de (financiële) mogelijkheid om hiermee aan de slag te gaan en hun professionele ontwikkeling te koppelen aan een verbetering van de eigen onderwijspraktijk. De wens van de leerkracht om iets in de eigen onderwijspraktijk te verbeteren is het vertrekpunt bij de microprojecten. In 2015 is een eerste serie microprojecten gestart, die eind 2016 zijn geëvalueerd. Waar nodig worden of zijn projecten bijgestuurd. In 2016 is een tweede ronde microprojecten uitgezet. Er zijn 11 aanvragen in de tweede ronde door de stuurgroep gehonoreerd. Dit betreft⁹:

- Primair onderwijs: 'Zin in Lezen', Bs De Lemborgh; 'Overkoepelende leerarrangementen', Bs. 't Valder; 'Programmeren computational thinking', Talentencampus Venlo; 'Gynzy Ipads in de klas', OBS De Duizendpoot
- Voortgezet onderwijs: 'Versterken, Verbinden, Verdiepen Vertrouwen', College Broekhin; 'Firma Pro Sell', Het Kwadrant; 'Leven met en voor elkaar', Het Kwadrant; 'Samenwerking over en Weer(t)', Het Kwadrant; 'Externe Leerlabs' De Nieuwe Thermen; 'Globaland', BCPL locatie Brandenburg
- Middelbaar beroepsonderwijs: 'Kleur (h)erkennen in de gehandicaptenzorg', Gilde Opleidingen

Deze tweede lichting Microprojecten is in september 2016 gestart met een startbijeenkomst waar de diverse projecten zich aan elkaar hebben voorgesteld.

Doorbraakprojecten

Doorbraakproject 1: Een goede start voor leerkrachten in het basisonderwijs

---

⁹ Voor samenvattingen zie website EAL.

In het onderwijs is blijvende professionalisering van groot belang. Dat geldt ook voor beginnende leerkrachten, die echter vaak aan het vervangen zijn, waardoor er weinig aandacht is voor hun professionalisering. Dit project ondersteunt juist die beginnende leerkrachten gedurende de eerste drie jaar tot zogenaamde basisbekwame leerkrachten. Mede met het oog op de groeiende tekorten aan leerkrachten is het van belang om niet alleen in de kwantiteit te investeren, maar vooral in de kwaliteit van beginnende leerkrachten. De projectleiding van dit project ligt bij de Nieuwste Pabo te Sittard.

Het inductieprogramma duurt twee jaar. De eerste pilot van twee jaar is gestart per 1 september 2015 met 12 beginnende leerkrachten en duurt tot de zomer van 2017. De tweede pilot van twee jaar is gestart op 1 september 2016 met 23 beginnende leerkrachten en duurt tot de zomer van 2018. De betreffende beginnende leerkrachten van inmiddels 10 besturen van primair onderwijs in Midden- en Zuid-Limburg worden met behulp van drie vormen ondersteund in hun ontwikkeling afgestemd op ontwikkelingstaken die van beginners gevraagd worden. De eerste vorm van ondersteuning is werkplekbegeleiding gericht op de taak om in te groeien in het beroep en te socialiseren. De tweede vorm van ondersteuning is coaching/intervisie gericht op de taak om als professional te ontwikkelen. De derde vorm van ondersteuning bestaat uit inhoudelijke bijeenkomsten gericht op de taak om de kennis en vaardigheden verder uit te breiden rondom belangrijke thema's in de klas.

Om na te gaan welke bijdrage professionalisering levert aan de ontwikkeling van de beginnende leerkracht zijn zowel deelnemers als niet-deelnemers telefonisch bevestigd. De deelnemers rapporteerden dat de drie vormen van ondersteuning samenhangend en elkaar aanvullend waren en bijdroegen aan hun ontwikkeling. Ook gaven ze aan dat de tweede ondersteuningsvorm 'coaching/intervisie', vooral moest gebeuren door iemand niet van de eigen school, maar wel door iemand die op geen enkele wijze bij hun beoordeling betrokken is. De niet-deelnemers rapporteerden dat hun ondersteuning sterk naliet. Het idee dat iedereen aanspreekbaar is om iets te vragen op een school, zorgt er juist voor dat ze mede vanwege de drukte die iedereen heeft, geen beroep doen op collega's, terwijl ze wel die behoefte hebben. Dit is eenvoudig op te lossen door op elke school een leerkracht expliciet te benoemen als ondersteuner waar vervangers een beroep op kunnen doen en te zorgen dat iedereen in de school dat ook weet. Deze resultaten zijn tussentijds gerapporteerd aan de deelnemende besturen.

Doorbraakproject 2: Expertteam Onderwijs & Arbeidsmarkt Limburg

Er hebben diverse gesprekken plaatsgevonden om goed te duiden waar de grootste meerwaarde zit van een doorbraakproject. Het doorbraakproject is gericht op het in kaart brengen van het mbo in Limburg en richt zich op vier thema's: Leerlingenstromen mbo in kaart, regionale mbo-prognoses, Limburgse arbeidsmarkt, en macrodoelmatigheid mbo-aanbod. Doel is te komen tot goede, regionale prognoses over mbo-deelname, doorstroom van leerlingen en hun arbeidsmarktkansen alsook het doen van analyses op het terrein van achterstanden, regionale verschillen en studie- en beroepskeuze. Vanuit welke hoeken stromen leerlingen het mbo binnen? Welke weg volgen zij binnen het mbo en waar stromen ze vervolgens op de korte en langere termijn naartoe uit? Informatie over deze leerlingstromen helpt om knelpunten binnen het mbo en bij de aansluiting op de arbeidsmarkt in kaart te brengen. Gesignaleerde knelpunten zijn de gebrekkige en vooral fragmentarische dataverzameling op regionaal niveau en onvoldoende analyse van trends in het Limburgse mbo-onderwijs.

Er is een expertteam opgericht dat zich over deze vragen buigt. Naast de Universiteit Maastricht en onderzoekers van het Research Centrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) nemen alle Limburgse mbo-instellingen deel aan het expertteam: Arcus College, Citaverde College, Gilde Opleidingen en ROC Leeuwenborgh. Het expertteam heeft in 2016 een mbo-kaart opgeleverd, die een duidelijke vooruitgang betekende ten opzichte van wat er eerst bij de mbo's werd gebruikt (en beduidend sneller opgeleverd kan worden). Daarnaast hebben leden van het Expertteam bijgedragen aan de door DUO gemaakte prognoses over mbo-deelname in de toekomst voor elk van de vier mbo-instellingen. De prognoses zijn vervolgens in het Expertteam verder besproken, waarbij zowel de mogelijkheden als de mogelijke valkuilen aan bod zijn gekomen. Ook zijn in het expertteam contacten gelegd voor verdere samenwerking aangaande het project vroegtijdig schoolverlaten.

Doorbraakproject 3: Leraar je bent het al!

Limburg staat voor de uitdaging om voldoende kwalitatief goede leerkrachten op te leiden, aangezien er bij ongewijzigd beleid in de komende jaren een grote mismatch ontstaat tussen de arbeidsmarkt-behoefte aan leraren op Limburgse scholen voor voortgezet onderwijs en het aanbod van afgestudeerden van de lerarenopleidingen. Het project 'Leraar je bent het al' bundelt daarom de krachten van scholen in het voortgezet onderwijs en de lerarenopleiding vanuit samenwerking en wederzijdse afhankelijkheid: het hoger onderwijs is gebaat bij goed geschoolde leerlingen en het voortgezet onderwijs is gebaat bij goed opgeleide leraren. Projectleiding van dit project ligt bij Fontys LerarenOpleiding Sittard (FLOS).

In 2016 is Ranking the Class uitgevoerd in 8 klassen van het Philips van Horne college en in 4 klassen van Sophianum. Om deze activiteit verder te verbreden naar andere scholen heeft Fontys lerarenopleiding Sittard besloten de activiteit 'Ranking the Class' als onderdeel van de afstudeerstage op te nemen in het stagehandboek. Daartoe is de volgende passage opgenomen:

Ranking The Class – op stage

Ranking The Class is een onderwijsspel van FLOS gericht op het voortgezet onderwijs – bovenbouw (havo 4 en 5, vwo 4 en 5) en mbo onderwijs in Limburg. Het spel is gericht op het ambassadeurschap van leraren in opleiding voor het werken in het onderwijs. Belangrijkste doelstelling is het bespreekbaar maken van het leraarschap bij leerlingen. Het idee van dit spel is om leerlingen te laten nadenken over de mogelijkheid om leraar te worden, door elkaar, de medeleerlingen dus te beoordelen op leraarscapaciteiten. Een voorbeeldvraag is: wie uit jullie klas praat er met gemak een blokuur vol? Aan de hand van een digitale vragenlijst worden een of meerdere 'beste' aankomende leraren per klas geselecteerd. Het bespreken van de antwoorden gaat speelsgewijs. Het spel vindt plaats tijdens mentorlessen maar soms ook tijdens reguliere vak-uren (afhankelijk van de beschikbare tijden). Het is fijn als de mentor van de klas aanwezig kan zijn.

Wat wordt er van je verwacht?

1. Bespreek Ranking The Class met je schoolopleider en de decaan van je school.
2. Na goedkeuring neem je contact op met Joris Pisters, via j.pisters@fontys.nl voor de verdere stappen (digitale namenlijst, promotiemateriaal etc).

Tijdens je stage op havo/vwo en/of mbo in het vierde jaar geef je verplicht aan minimaal twee verschillende (bovenbouw) klassen Ranking The Class. De uren tellen mee als stage uren.

Samengevat: Je vervult je rol als ambassadeur voor het onderwijs in actieve zin, je representeert je toekomstige beroep en opleiding. Je begeleidt het spel voor (bovenbouw)leerlingen, je kunt een keer proeven aan een andere doelgroep. Je kunt de uren die je draait voor ranking the class gebruiken als uren werkplekleren.

Meer informatie: Kijk op www.rankingtheclass.nl voor meer informatie. Op YouTube staat een filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=GRMpMMFncXY>. Sluit Ranking The Class af met het filmpje over proefstudereren <https://www.youtube.com/watch?v=IBnkQy2Y7p8> en zet de winnaars in het zonnetje, door ze bijvoorbeeld uit te nodigen voor de eerstvolgende ronde van proefstudereren.

Ten behoeve van het aanmelden van klassen door scholen voor Ranking the Class is een eenvoudiger digitaal aanmeldsysteem in de maak. De verwachting is dat dit in het voorjaar van 2017 live gaat. De activiteit Proefstudereren is gepromoot via de website en tijdens de open dagen. Tijdens de open dagen is de aanmelding het grootst. In het voorjaar waren er 18 aanmelders en in het najaar 40. Er zijn dus 4 groepen uitgevoerd. Daarnaast heeft nog een groep vwo'ers aan een verkort proefstudeertraject deelgenomen. Het rendement van deelname Proefstudereren naar werkelijke inschrijving ligt ongeveer op 67%, zoals weergegeven in tabel 3. Tabel 4 laat vervolgens de verdeling van de 73 studenten die daadwerkelijk gestart zijn met een opleiding binnen FLOS zien.

Tabel 3 Proefstudereren

	Aantal Proefstudeerders	Aantal gestart binnen FLOS	Percentage	Aantal met Propedeuse	P-rendement	Aantal nog actieve studenten binnen FLOS
Voorjaar 2014	21	14	66,67%	8	57,14%	6
Najaar 2014	12	6	50,00%	3	50,00%	3
Voorjaar 2015	22	18***	81,82%	9	Nog niet bekend	12
Najaar 2015	28	16	57,14%	Nog niet bekend	Nog niet bekend	16
Voorjaar 2016	26	19	73,08%	Nog niet bekend	Nog niet bekend	17
Totaal	109	73	66,97%			54

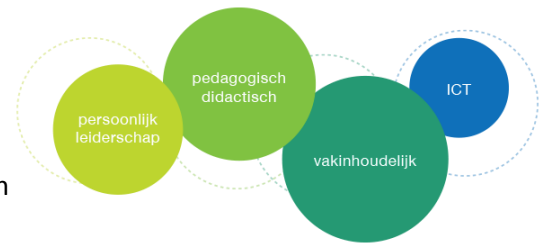
*** 3 van de 18 studenten zijn gestart in 2016/2017 en niet in 2015/2016

Tabel 4 Verdeling naar opleiding van proefstudeerders die zijn gestart binnen FLOS

Engels	17		Economie	7
Nederlands	12		Aardrijkskunde	6
Wiskunde	11		Natuurkunde	2
Duits	9		Techniek	1
Geschiedenis	8			

Doorbraakproject 4: Docentprofessionalisering in regionale leercentra

In 2015 is een website ingericht om vraag en aanbod in het kader van docentprofessionalisering bijeen te brengen: <http://www.soml.nl/hey/>. Het samen werken aan innovaties in het onderwijs en het samen ontwikkelen van professionaliseringsaanbod is een krachtige vorm van leren en innoveren voor docenten, waar uiteindelijk de leerling baat bij heeft door beter onderwijs. Het aanbod van Heyy wordt constant vernieuwd en ontwikkeld. Heyy by SOML (Stichting Onderwijs Midden-Limburg, schoolbestuur voortgezet onderwijs) heeft in 2016 scholingsactiviteiten georganiseerd rondom de pijlers leren, anderen ontmoeten en jezelf ontwikkelen. De scholingsactiviteiten zijn ondergebracht onder: persoonlijk leiderschap, pedagogisch-didactische vaardigheden, vakinhoudelijke bijscholing en ICT.

De scholingsactiviteiten komen grotendeels voort uit leervragen vanuit SOML, waarbij leervragen zowel door individuele medewerker, team, school als school-overstijgend gesteld worden. Voorbeelden van schooloverstijgende leervragen resulterend in aanbod zijn de bende cafés De Spelende leraar (cultuurcoördinatoren Roermond), Toetsen (ism LVO en SVO/PL), en Persoonlijk Leren (ism LVO en SVO/PL). Het Bendecafé is een ontmoetingsplek waar innovatie centraal staat. Deelnemers aan een bendecafé doen inzichten, steun en vaardigheden op om binnen de eigen school en in samenwerking met andere scholen vraagstukken als teruglopend leerlingenaantal, persoonlijk leren of leren in de 21ste eeuw te belichten, oplossingen te bedenken en innovaties te realiseren.

In 2016 hebben 547 medewerkers van SOML actief deelgenomen aan scholing georganiseerd door Heyy. 43% van de scholing werd verzorgd door interne trainers, 57% door externe trainers/organisaties. Samenwerking met overheidsorganisaties: Open Universiteit (onderzoek), Technische Universiteit Eindhoven (onderzoek, Techniekpact), Fontys Hogescholen (vernieuwing beta-vakken, AOSL), Hogeschool Utrecht (Blended Learning, Dubbele bevoegdheid vakmasters, Master SEN), Gilde Opleiding (GO Academy, VMBO-opleidingen oop), Hogeschool Zuyd (Docent Ontwikkelteams), onderwijsstichtingen VO en PO, ABP, Loyalis. Samenwerking met bedrijfsleven: ECI Cultuurfabriek, KPC, CPS, DocentPlus, VGZ, VAPRO, Noordhoff, IT Workz, Advance Communications, XL Group, Loopbaangroep, AHA Consultants, Hetty Rouwette, Echo, Odekerken Logopedie, Ferd van den Eerenbeemt.

In totaal 200 medewerkers (de meeste leraren) hebben meegewerkt aan de ontwikkeling van een professionaliseringsactiviteit of hebben deze gegeven (bv. workshop/atelier/netwerk/intercollegiale visitatie).

Verspreiding

Regionale en landelijke bekendheid

De EAL is het platform voor de stand van zaken, de ontwikkelingen en vernieuwingen in het Limburgse onderwijs. Het belangrijkste instrument is het persoonlijke contact tussen de betrokkenen: het daadwerkelijk elkaar ontmoeten om de dialoog te voeren over het onderwijs en de aansluiting op de arbeidsmarkt, en te komen tot concrete projecten. Daarnaast is er echter ook een website en een webtijdschrift waarin informatie wordt verzameld en kennis wordt verspreid en wordt er gebruik gemaakt van sociale media zoals twitter (@EducAgLimburg). Het twitter account heeft momenteel 128 volgers, waaronder veel docenten. Hiermee is dit account één van de manieren om docenten in contact te brengen met de activiteiten van de EAL.

Op verschillende landelijke bijeenkomsten zijn presentaties gehouden over de EAL als concept of over de verschillende onderdelen ervan, zoals op een bijeenkomst gelijke kansen van het ministerie van OCW, bijeenkomst zittenblijven van het ministerie van OCW, bijeenkomst schooladvies, eindtoets basisonderwijs en loopbaan vo van de Inspectie van het Onderwijs, bijeenkomst overgang po-vo van sterk VO Utrecht, NRO Conferentie samen op expeditie, Kenniskring de Nieuwste Pabo, Inspiratieochtend passend onderwijs, Onderwijs Research Dagen 2016, en het AOSL symposium.

De bekendheid van de Educatieve Agenda Limburg onder docenten in Limburg is een belangrijk aandachtspunt. Middels de microprojecten en presentaties bij de AOSL zijn hier al slagen in gemaakt, maar het blijft een belangrijk aandachtspunt.

Daarnaast zijn er met verschillende landelijke organisaties gesprekken gevoerd over de EAL, waaronder het Ministerie van OCW, Inspectie van het Onderwijs, OnderwijsRaad, en het NRO. Men is zeer geïnteresseerd in hoe de EAL als dergelijke samenwerkingsverband is opgezet en hoe de resultaten bij alle betrokkenen gevoeld kunnen worden. In april 2016 heeft een werkbezoek plaatsgevonden vanuit het Ministerie van OCW, met in totaal 19 deelnemers, ook van het Ministerie van Financiën, het NRO, de PO-raad en VO-raad. Dit werkbezoek vond plaats op verschillende scholen in de provincie en er zijn presentaties gegeven over de EAL als concept, en over de verschillende activiteiten die onderdeel vormen van de EAL.

Website, webtijdschrift en andere media

Het webtijdschrift educatieveagendalimburg.nl is 1 mei 2015 online gegaan en verder ontwikkeld, uitgebreid en onderhouden. In het webtijdschrift worden ervaringen, visies en kennis gedeeld door leerkrachten, onderzoekers, schoolbestuurders, interne begeleiders, leerlingen, ouders, beleidsambtenaren en een ieder die betrokken is of zich betrokken voelt bij het Limburgse onderwijs en de aansluiting met de arbeidsmarkt. In 2016 zijn er 27 bijdragen bij gekomen door betrokkenen van een kennisinstelling, schoolbestuurders, leerkrachten in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs, en betrokkenen uit het onderwijsbeleid (Provincie Limburg, Tweede Kamer). De thema's die behandeld zijn in de artikelen zijn onder meer leraren, toetsen, curriculum, talentontwikkeling, onderzoekend leren, creativiteit, technologie in het onderwijs, onderzoekende houding schoolbestuurders, en resultaten van microprojecten.

Op andere pagina's van de website wordt informatie verschaft over de Educatieve Agenda Limburg, de verschillende projecten die worden uitgevoerd en activiteiten die interessant zijn voor betrokkenen. De website groeit langzaam als informatiebron en platform om kennis over het Limburgse onderwijs met elkaar te delen. Aandachtspunt is de verspreiding van de website onder het onderwijsveld en de bijdragen door leraren.

De EAL is ook meerdere keren in het nieuws geweest en daarnaast zijn er artikelen verschenen over vraagstukken in het Limburgse onderwijs waaraan binnen de EAL aandacht wordt geschonken. In 2016 zijn bijdragen verschenen onder andere over het nieuwe curriculum voor de toekomst.

4. Voortgang 2016 in detail

In deze bijlage volgt een gedetailleerd overzicht van de activiteiten die plaats hebben gevonden binnen de EAL om te komen tot de gewenste resultaat- en inspanningsverplichtingen over het jaar en zoals voorgenomen in het gezamenlijk overeengekomen jaarplan 2016 of aanvullend ondernomen.

Resultaat- en inspanningsverplichtingen

Hieronder geven we een meer gedetailleerde beschrijving van de specifieke activiteiten die zijn ontplooid om een resultaat- of inspanningsverplichting te behalen. De nummers tussen haakjes verwijzen naar de betreffende verplichting in tabel 1 (vooraan in dit document). Enkele resultaat- en inspanningsverplichtingen zijn in deze tabel samengenomen vanwege de overlap in activiteiten.

1. EAL-netwerk en samenwerking

R1	Participatie aan de EAL dient te worden bevorderd. Participatie betekent in deze dat men de doelstellingen van de EAL ondersteunt, meewerkt aan de onderwijsmonitor en al dan niet deelneemt aan één van de kleine- of grootschalige projecten binnen de EAL. Om de mate van samenwerking aan te tonen, dient gemeten te worden welke percentage van de schoolbesturen op elk niveau (naar rato van het aantal leerlingen dat ze vertegenwoordigen) participeert in de EAL. Dit percentage is minimaal 75 procent binnen elke onderwijssector op 31 augustus 2018.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Po: 69%; Vo: 100%; Mbo: 100%; Ho: 100%	> 40%	75%

Toelichting:

- *De samenwerking met het primair onderwijs in Zuid-Limburg en het voortgezet onderwijs in heel Limburg is verder geconsolideerd en aangescherpt.*

Zowel in het primair als voortgezet onderwijs zijn in 2016 met grote regelmaat gesprekken gehouden met de deelnemende partijen aan de EAL over de relevante thematiek binnen het Limburgse onderwijs, de operationalisering van de onderwijsmonitor en de inbedding van het geheel op de verschillende lagen binnen de onderwijssectoren. Dit ter consolidatie van de bestaande relaties. Dit betreft gesprekken op regionaal niveau met verschillende besturen, op bestuursniveau, in directieurenberaden met verschillende directieuren binnen een bestuur, individueel met bestuurders of directieuren, en op schoolniveau met leerkrachten en kwaliteitsbewakers. Het is van cruciaal belang dat op alle niveaus betrokkenheid met de EAL verkend en gevoeld wordt en dat bij bestuurswisselingen nieuwe bestuurders bekend gemaakt worden met de activiteiten van de EAL.

Voorbeelden van samenwerkingen zijn het delen van kennis ten behoeve van algemeen gedeelde onderwijsontwikkelingen (zoals onderzoekend leren, vve, passend onderwijs, afstroom in het voortgezet onderwijs of zittenblijven in het basisonderwijs) of voor meer school-specifieke zaken zoals het opzetten van een nieuw onderwijsconcept. Andere samenwerkingen richten zich meer concreet op het samen - met name door leerkrachten of schooldirecteuren - opstellen van onderzoeksvoorstellen die ingediend worden bij subsidiegevers (zoals doorlopende leerlijn Engels po-vo bij NRO, of werkplaats onderwijsonderzoek bij NRO), of de dialoog in het kader van de Kadernotitie po-vo bij Provincie Limburg.

- *De samenwerking met het primair onderwijs in Midden- en Noord-Limburg is verder verkend en opgezet.*

Er zijn diverse gesprekken gehouden met schoolbesturen po in Midden- en Noord-Limburg, al dan niet individueel, om te praten over samenwerking binnen de EAL. Daarnaast zijn diverse presentaties over de EAL gehouden om de bekendheid van de EAL te vergroten. Voor deze presentaties zijn bestaande netwerken gebruikt zoals de samenwerkingsverbanden en het Talentennetwerk. Ook zijn verschillende gesprekken gevoerd met Fontys Hogeschool Kind en Educatie in Venlo. Deze hebben aangegeven mee te willen werken aan de vergroting van de deelname aan de EAL in Noord-Limburg. In het algemeen is de bekendheid met de activiteiten van de EAL toegenomen in 2016 en weet men elkaar beter te vinden als het gaat om dialoog en samenwerking voor een specifiek project. Bij enkele onder vorige punt genoemde samenwerkingen zijn nadrukkelijk schoolbesturen van Midden- en/of Noord-Limburg betrokken (zoals de microprojecten, een projectvoorstel voor een doorlopende leerlijn Engels po-vo bij NRO, en de dialoog in het kader van de Kadernotitie po-vo bij Provincie Limburg). Deelname van de schoolbesturen po in Noord-Limburg gaat echter moeizaam, ook omdat het besturenveld vrij gefragmenteerd is en men geen verbinding voelt met Zuid-Limburg waar veel initiatieven vandaan komen. Meer samenwerking met partners in Noord-Limburg kan een oplossing bieden (waaronder schoolbesturen vo en Fontys Hogeschool).

- *De samenwerking met instellingen in het middelbaar beroepsonderwijs is versterkt.*

In het mbo zijn in 2016 enkele initiatieven gestart waarbij nauwer wordt samengewerkt tussen verschillende partners binnen de EAL. Het gaat daarbij om initiatieven op thema's zoals vervroegd schoolverlaten, of het in kaart brengen van leerlingstromen door van het vmbo-havo-mbo en de relatie tot sociaaleconomische achtergrond.

- *De samenwerking met bedrijfsleven en andere onderwijsorganisaties wordt verkend.*

Er zijn gesprekken gevoerd met de instellingen voor voorschoolse educatie (peuterspeelzalen, kinderdagverblijven maar ook gemeenten), passend onderwijs (scholen voor speciaal onderwijs, samenwerkingsverbanden passend onderwijs) en praktijkscholen voor het voortgezet onderwijs die momenteel nog geen deel uitmaken van de EAL om na te gaan of en op welke manier deze instellingen deel kunnen gaan uitmaken van de EAL. Dit geldt ook voor het bedrijfsleven. Verkend wordt welke rol het bedrijfsleven kan spelen en hoe deze meer betrokken kan worden om de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt te verbeteren. Met Limburg Economic Development (LED) is bijvoorbeeld gesproken over in hoeverre het regionale bedrijfsleven meer bij leerlingen in het voortgezet onderwijs onder de aandacht gebracht kan worden, bijvoorbeeld via stageplaatsen.

R2	Er dient een centraal informatiepunt geïnstalleerd te worden om afstemming te bevorderen en informatie te delen binnen de EAL.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	1	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *Het centraal informatiepunt is verder ingebed.*

Dit centraal informatiepunt is in 2015 gerealiseerd onder meer door aanstelling van een projectcoördinator voor de EAL (mevr. Menw Hurkens). Primaire taak is zorgen voor een omgeving die de samenwerking tussen de verschillende partijen faciliteert. Andere taken betreffen zorg dragen voor de afstemming van de communicatie binnen de EAL, gesprekken voeren met betrokken projectleiders van de verschillende projecten binnen de EAL, communicatie naar het onderwijsveld verzorgen, onderhouden van de website van de EAL, informatiepunt voor de start, verloop en evaluatie van de

microprojecten, secretaris bij de vergaderingen van de stuurgroep, zorg dragen voor het budgettaire proces binnen de EAL en waar nodig van deelprojecten, toezien op projectvoortgang in het algemeen en het behalen van afgesproken resultaten in het bijzonder, en input leveren voor de verslaglegging en jaarplannen.

R3	Er dient een webtijdschrift opgezet te worden dat publiceert over initiatieven en ervaringen in de EAL.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
😊	27 bijdragen in 2016 / 62 bijdragen eind 2016	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *Het webtijdschrift is verder uitgebreid en onder de aandacht gebracht.*

Het webtijdschrift educatieveagendalimburg.nl is 1 mei 2015 online gegaan en verder ontwikkeld en onderhouden. Er zijn in 2016 27 bijdragen geleverd, zodat er in totaal eind 2016 62 bijdragen zijn waarvan 34 door betrokkenen van een kennisinstelling, 10 door bestuurders van een onderwijsstichting, 10 van leerkrachten in primair, voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs, 4 door leerlingen van het voortgezet onderwijs en 4 door betrokkenen uit het beleid (Provincie, Tweede Kamer). De thema's die behandeld zijn in de artikelen zijn leraren, toetsen, curriculum, talentontwikkeling, onderzoekend leren, creativiteit, technologie in het onderwijs, onderzoekende houding schoolbestuurders, resultaten van microprojecten. Op andere pagina's van de website wordt informatie verschaft over de educatieve agenda Limburg, de verschillende projecten die worden uitgevoerd en activiteiten die interessant zijn voor betrokkenen. De website groeit langzaam als informatiebron en platform om kennis over het Limburgse onderwijs met elkaar te delen.

Aandachtspunt is de verspreiding van de website en de bijdragen door leraren.

R4	Er dient jaarlijks ten minste één symposium georganiseerd te worden voor alle betrokkenen en geïnteresseerden.		
R5	Er dient jaarlijks ten minste één themabijeenkomst georganiseerd te worden die ingaat op specifieke onderwerpen over het Limburgse onderwijs.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
😊	5 bijeenkomsten in 2016	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *Er zijn vijf bijeenkomsten georganiseerd*

In 2016 is een aantal bijeenkomsten georganiseerd. Omdat het onderscheid tussen een symposium en themabijeenkomst niet goed is aan te geven zetten we ze bij elkaar:

- 2 bijeenkomsten onderzoekend leren (september en november). Op deze bijeenkomsten waren schooldirecteuren po en vo, docentonderzoekers van de Nieuwste Pabo, onderzoekers van de Universiteit Maastricht, een orthopedagoog en de projectleider STEM-II aanwezig. Centraal stond kennisdeling over wat onderzoekend leren voor het onderwijs betekent op scholen, hoe dit vorm gegeven kan worden en hoe effecten kunnen worden gemeten. Na deze themabijeenkomsten is een focusgroep opgericht die op dit thema verder gaat. Ook is in dit kader een bezoek geweest met een schoolbestuur po en onderzoekers van de UM aan de Universiteit van Twente waar mensen met expertise zitten op het terrein van onderzoekend leren.
- 2 bijeenkomsten passend onderwijs (april en september). Aan deze bijeenkomsten namen mensen deel vanuit de Inspectie van het Onderwijs, de samenwerkingsverbanden (besturen, scholen etc.) en de Universiteit Maastricht. Het doel van de bijeenkomsten is dat cijfers, beleid en praktijkervaringen elkaar steunen en versterken.

- Beeldvormende Staten Provincie Limburg (oktober) waar cijfers zijn gepresenteerd op basis van de OnderwijsMonitor Limburg over het Limburgse onderwijs in het algemeen en een analyse van de gevolgen voor het Limburgse onderwijs van de kloof tussen arm en rijk in het bijzonder.

I1	Er dient via de dialoog samenwerking tot stand gebracht te worden met besturen die aangeven nog niet te willen deelnemen aan de EAL.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Op schema	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *Er zijn diverse gesprekken gevoerd over verdere samenwerking binnen de EAL met schoolbesturen po en vo die nog niet deelnemen.*

Zie ook de toelichting bij R1. Het gaat daarbij met name om schoolbesturen po in Midden- en Noord-Limburg. Met enkele besturen zijn concrete afspraken gemaakt over deelname aan (delen van) de EAL, zoals participatie in de OnderwijsMonitor Limburg, microprojecten of samenwerking binnen andere projecten. Resultaat is dat enkele schoolbesturen hebben aangegeven mee te gaan doen aan de OnderwijsMonitor Limburg, en dat er microprojecten lopen op scholen van “nieuwe” schoolbesturen. Naast regionale uitbreiding is er ook gesproken met organisaties om tot uitbreiding van de onderwijskolom te komen. Er gesproken met scholen in het speciaal basisonderwijs en met praktijkscholen voor voortgezet onderwijs om te verkennen welke samenwerking er mogelijk is. Een tweetal SBO-scholen en enkele scholen voor praktijkonderwijs in Roermond gaan meedoen aan de OnderwijsMonitor Limburg. Dit vormt een mooie gelegenheid om na te gaan in hoeverre de instrumenten van de monitor ook geschikt zijn voor gegevensverzameling op deze scholen. Daarnaast is verkend in hoeverre een gegevensverzameling in de voorschoolse periode mogelijk is. Hiertoe is een werkgroep Verkenning VVE-data opgericht, waarin kindpartners vanuit de voorschool en vroegschool, gemeenten, de Inspectie van het Onderwijs, de JGZ en opleiders (mbo) deelnemen. Een eerste uitkomst hiervan is dat er een pilot loopt met de gemeenten Heerlen en Sittard-Geleen.

I2	Er dient naar afstemming te worden gezocht met organisaties die ook gegevens verzamelen in het onderwijs (waaronder GGD, gemeenten en samenwerkingsverbanden). Deze organisaties dienen betrokken te worden bij de ontwikkeling van mogelijke interventies.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Op schema	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *Met diverse partijen die in het Limburgse onderwijs actief zijn, is verkend in hoeverre, vaak op thematische basis, samenwerking of afstemming van projecten mogelijk is.*

Naast uitwisseling van (geanonimiseerde) gegevens uit de OnderwijsMonitor Limburg, vindt kennisdeling plaats bij start, verloop en evaluatie van verschillende projecten. Voorbeelden van dergelijke verkenningen zijn: “Toon je talent” in samenwerking met Kaleidoscoop, “verschillende ouders, verschillende leerkrachten” in samenwerking met RAAK project, “kansen voor alle kinderen” in samenwerking met gemeente Vaals en GGD.

2. Proactieve kwaliteitszorg

R6	In de onderwijsmonitor dient de primaire doelstelling van de EAL, de verbetering van onderwijs en een efficiënte aansluiting van dat onderwijs op de arbeidsmarkt, gemeten te worden en jaarlijks dient hierover een rapportage opgesteld te worden.		
----	--	--	--

R9	Op 31 augustus 2018 dient er informatie over leerlingen in het po, vo, mbo en hbo alsmede hun intrede op de arbeidsmarkt bijeen te worden gebracht.		
R10	Er dienen jaarlijks gegevens over het Limburgse onderwijs in het algemeen en over doorlopende ontwikkelingslijnen van leerlingen in het bijzonder verzameld te worden. Dit dient te worden gedaan door informatie over leerlingen zoals die beschikbaar is bij de scholen bij elkaar te brengen en waar nodig aan te vullen met aanvullende metingen. Deze informatie dient te worden gedeeld met alle betrokken besturen en scholen ten behoeve van verdere dialoog en de ontwikkeling van mogelijke interventies.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Grotendeels op schema al behoeft betrekken hele regio en rapporteren aansluiting arbeidsmarkt nog aandacht.	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *Er worden gegevens verzameld over de achtergrond van leerlingen en over cognitieve en sociaal-emotionele aspecten, als mede administratieve en toetsgegevens.*

Voor de OnderwijsMonitor Limburg zijn voor het po in schooljaar 2015-2016 op alle deelnemende scholen administratieve en toetsgegevens (leerlingvolgsysteem) verzameld. Daarnaast heeft een volledige gegevensverzameling plaatsgevonden op de acht basisscholen die meedoen aan het project de Gezonde Basisschool van de Toekomst en op de twee basisscholen die meedoen aan het Vaals-project vanuit de GGD (zie ook R9 en R10). Op de andere scholen zijn geen vragenlijsten uitgezet, er is immers slechts om het jaar een volledige gegevensverzameling gepland, inclusief vragenlijsten voor leerlingen, ouders en leerkrachten.

In het vo heeft in het schooljaar 2015-2016 een volledige gegevensverzameling plaatsgevonden op alle deelnemende scholen. De gegevensverzameling vond plaats in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs. Basisgegevens zijn uit het administratiesysteem van de scholen gehaald, waaronder toetsgegevens, schoolloopbaan informatie, opleidingsniveau van de ouders en eventuele zorgbehoeften. Daarnaast is aanvullend een leerlingvragenlijst afgenomen waarmee met name de sociaal-emotionele ontwikkeling, schoolattitude en schoolmotivatie van de leerling in beeld wordt gebracht.

Het bijeenbrengen van deze gegevens is van essentieel belang om de ontwikkeling van leerlingen te bestuderen en na te gaan waar knelpunten in het Limburgse onderwijs zitten. Belangrijk is dat – naast medewerking van de leerkrachten op scholen – ook ouders inzien waarom deze informatieverzameling van belang is en dat de privacy borging van de gegevens is gewaarborgd. Ook aan deze elementen van gegevensverzameling wordt aandacht besteed.

- *De terugkoppeling is verzorgd aan schoolbesturen en schooldirecteuren over de verzamelde gegevens tot 2016 in het primair en voortgezet onderwijs.*

In eerste instantie vindt terugkoppeling plaats via digitale rapportage waartoe betrokkenen op scholen en bij besturen inlogcodes ontvangen. De digitale rapportage is alomvattend en in opzet gelijk voor alle besturen en scholen. Schooldirecteuren en bestuurders kunnen inloggen op hun eigen terugrapportage en indicatoren inzien voor hun school in vergelijking met vergelijkbare scholen in de regio en de provincie. Tevens vindt, op aanvraag, een meer intensieve terugkoppeling plaats op basis van presentaties op een school of binnen een bestuur. De presentaties kunnen gaan over gezamenlijk vastgestelde thema's die in een regio of bij een bepaald bestuur leven. Terugkoppeling heeft in 2016 met name in het po plaatsgevonden. Er hebben minstens vijf van dergelijke presentaties in 2016 plaatsgevonden. Deze vinden voortdurend plaats ook in volgende jaren.

Er is daarnaast gesproken met schooldirecteuren en bestuurders over een meer dynamisch systeem van terugkoppeling waarbij er altijd terugkoppeling is over een set vaste parameters, maar waarnaast

een thematische terugkoppeling plaatsvindt die zowel op binnenschools, bovenschools als regionaal niveau informatie geeft.

- *Uitbreiding van deelname aan de OnderwijsMonitor Limburg in het primair en voortgezet onderwijs is verkend.*

Met name in het po zijn gesprekken gevoerd in Midden- en Noord-Limburg om te komen tot verdere uitbreiding van de deelname aan de OnderwijsMonitor Limburg. Dit begint vorm te krijgen. Van een tweetal schoolbesturen waarvan de scholen al in Zuid-Limburg deelnamen, nemen nu ook de scholen in Midden-Limburg deel aan de onderwijsmonitor. Eén schoolbestuur in Midden-Limburg neemt vanaf 2016-2017 volledig deel en een ander schoolbestuur heeft de intentie uitgesproken om deel te nemen vanaf 2017-2018.

Voor het betrekken van schoolbesturen po in Noord-Limburg is de conclusie dat er nauwere samenwerking nodig is tussen Universiteit Maastricht, schoolbesturen vo in Noord-Limburg, de lerarenopleiders in het po en vo en de Provincie Limburg. Dit is een belangrijk aandachtspunt.

- *De gegevensverzameling in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs wordt verkend en opgestart.*

Inmiddels zijn de leerlingen uit de eerste cohorten die in de onderwijsmonitor zitten, terecht gekomen op het mbo en ho. In het middelbaar beroepsonderwijs zijn eerste verkennende en positieve gesprekken gevoerd met een drietal mbo-instellingen over de te verzamelen gegevens en koppeling aan eerdere cohorten uit de OnderwijsMonitor Limburg. In het mbo is veel informatie al aanwezig bij de instellingen. Belangrijk aandachtspunt voor de koppeling met de gegevens in de onderwijsmonitor is het bewaken met vertrouwelijkheid van de gegevens en daartoe worden data bewerkersovereenkomsten opgesteld alvorens tot daadwerkelijke koppeling over te gaan. Ook is contact gezocht met de relevante Regionale Meld- en Coördinatiepunten (RMC) om gegevens die daar aanwezig zijn over schooluitval en dergelijke mee te nemen in analyses van doorstroom van leerlingen. In het hoger beroepsonderwijs is een eerste try out koppeling gedaan leerlingen uit de onderwijsmonitor en leerlingen van Zuyd Hogeschool. Een kleine 70 procent van de leerlingen wordt teruggevonden.

- *Er wordt intensief dialoog gevoerd met betrokkenen over de te verzamelen gegevens.*

In samenwerking met een werkgroep van vertegenwoordigers van schoolbesturen (po- en vo-netwerk) worden de vragenlijsten voor de gegevensverzameling voor de komende gegevensverzameling herzien. Ook wordt in deze netwerken intensief gesproken over het verder aanscherpen en gebruikersvriendelijk maken van de digitale terugkoppeling. Er hebben minstens vijf van deze netwerkbijsamkomsten plaatsgevonden, en daarnaast is hierover regelmatig dialoog op individuele scholen of bij besturen gevoerd. In de gesprekken wordt ook nagegaan welke sectoroverstijgende gegevens er nodig zijn en welke gegevens er nodig zijn om de ontwikkeling van leerlingen tijdens hun gehele schoolloopbaan tot en met de toetreding tot de arbeidsmarkt in kaart te brengen. Veel informatie wordt al op scholen zelf verzameld maar (nog) niet gedeeld met anderen of gekoppeld aan gegevens uit de eerdere of latere loopbaan van de leerling. Daarnaast wordt overleg gevoerd met de GGD, CBS, instellingen voor passend onderwijs, gemeenten, peuterspeelzalen en andere instellingen over samenwerking rondom de te verzamelen gegevens. Doel is de belasting op scholen zo minimaal mogelijk te laten zijn door gegevensverzamelingen te koppelen. Uiteraard is borging van de privacy hierbij een belangrijk aandachtspunt.

- *Er wordt onderzocht welke meetinstrumenten de gewenste informatie weergeven.*

Naast de gesprekken over welke informatie van belang is, is het ook van cruciaal belang te onderzoeken of de gehanteerde meetinstrumenten en –methoden de gewenste informatie leveren.

Door vragenlijsten, maar ook onderzoeksmethoden, te relateren aan (inter)nationale bevindingen op dit terrein worden deze verder verbeterd. Als bepaalde metingen niet de gewenste informatie opleveren, dan wordt gezocht naar betere methoden. In 2016 zijn er diverse publicaties op dit terrein uitgebracht (zie R23) en onderzoeken opgestart of doorgezet op dit terrein, waaronder onderzoek naar hoe excellentie in het onderwijs te meten, wat meten toetsen en hoe speelt persoonlijkheid daarin een rol, het gebruik van de diagnostische tussentijdse toets in het voortgezet onderwijs, hoe vaardigheden van kleuters gemeten kunnen worden in combinatie met spelen, de voorspellende waarde van toetsen en advies van leerkracht in de basisschool voor latere uitkomsten, of hoe achtergrondvariabelen toetsresultaten kunnen vertekenen.

- *De technische en juridische borging van gegevensverzameling, -koppeling en -opslag wordt uitgevoerd.*

De data-verwerking, -administratie en -opslag wordt verzorgd door een externe partij. Daarnaast is in 2016 overleg gevoerd met juristen over het opstellen van data bewerkersovereenkomsten en borging van en omgang met gegevens.

- *Vanuit de verzamelde gegevens worden rapportages gemaakt die een overzicht geven van het Limburgse onderwijs.*

In 2016 zijn in groeiende mate thematische bijdragen op basis van de verzamelde gegevens gepubliceerd in het EAL webtijdschrift en vakbladen (zie ook R23), onder meer over de volgende onderwerpen: voorspellende waarde van advisering en eindtoetsbasisonderwijs, indicatoren excellentie in het basisonderwijs, het belang van diagnostisch toetsen voor achterstandsproblematiek, of verschillen in schoolprestaties en de rol van sociale achtergrond. Daarnaast zijn presentaties gegeven over hoe het Limburgse onderwijs ervoor staat, onder andere voor de open kenniskring van de Nieuwste Pabo, een informatiedag van de samenwerkingsverbanden passend onderwijs in Zuid-Limburg, en de Staten in oktober 2016. Deze cijfers worden weergegeven en doorlopend aangevuld op een aparte webpagina Limburg in cijfers¹⁰.

R7	De benodigde gegevens uit de onderwijsmonitor dienen ter beschikking worden gesteld aan het Kennis-as project “De gezonde basisschool van de toekomst” .		
R8	De gegevens uit de onderwijsmonitor dienen beschikbaar gesteld te worden voor de microprojecten en andere initiatieven van scholen en lerarenopleidingen om meer inzicht te bieden op hun onderwijs.		
I3	Ook andere initiatieven (zoals het project De gezonde basisschool van de toekomst) in het Limburgse onderwijs dienen geëvalueerd te worden in de onderwijsmonitor.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Op schema	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *De verzamelde informatie is – daar waar nodig- ter beschikking gesteld aan het KennisAs-project “De gezonde basisschool van de toekomst”.*

Ook in 2016 zijn betrokkenen van de EAL aangesloten bij de wetenschappelijke stuurgroep van “De Gezonde Basisschool van de Toekomst” en wordt continu bekeken welke gegevens uitgewisseld dienen te worden. Ook wordt er goed gezorgd voor de borging van de privacy van de leerlingen in beide projecten. Hierover is regelmatig overleg met de GGD en wordt indien nodig de ethische commissie gehoord.

- *De gegevens uit de onderwijsmonitor zijn beschikbaar gesteld voor verschillende initiatieven.*

¹⁰educatieveagendalimburg.nl/limburg-cijfers/cijferpagina.

Gegevens uit de onderwijsmonitor worden in toenemende mate ingezet bij andere projecten en initiatieven. Dit kunnen projecten zijn op individuele of meerdere scholen, al dan niet in samenwerking met onderzoekers van de Limburgse kennisinstellingen. Ook kan het om projecten gaan die door externe partijen (bijvoorbeeld andere universiteiten of organisaties) worden uitgevoerd die een onderzoeksvraag hebben waarvoor de Limburgse gegevens geschikt kunnen zijn en waarvoor scholen daardoor niet opnieuw gevraagd hoeven te worden om mee te werken. Uiteraard vindt er altijd afstemming met scholen plaats als het gaat om levering van gegevens en zijn de geleverde gegevens volledig geanonimiseerd. Voorbeelden van uitwisseling van gegevens zijn het gebruik door leerkrachten in onderzoek naar afstroom van leerlingen op de eigen school (een vijftal middelbare scholen), voor het STEM-II project (po-bestuur), voor de evaluatie van onderwijsvernieuwing (een middelbare school), voor onderzoek naar vervroegd schooluitval in het (v)mbo (schoolbesturen vo, RMC en gemeenten), voor evaluatie van de rol van sociale achtergrond bij advisering voor het vo (de Inspectie van het Onderwijs), voor evaluatiestudies in het kader van de Sociale Agenda van Limburg (GGD), voor het RAAK onderzoek Educatief partnerschap in het po (Fontys Pedagogiek).

- *Er is verkend in hoeverre gegevensverzameling bij andere instellingen afgestemd kan worden met de gegevensverzameling in de onderwijsmonitor.*

Ook is gesproken met andere partijen die gegevens verzamelen in het onderwijs, om te komen tot nadere afstemming en daar waar mogelijk integratie. Het gaat hier om gesprekken met CITO, DUO, CBS, Vensters voor Verantwoording, Scholen op de Kaart, LAKS, ASL Profiel, en Kwaliteitsscholen over afstemming met landelijke georiënteerde gegevensverzamelingen. Ook zijn er gesprekken gevoerd met toetsontwikkelaar A-Vision voor een pilot in het kader van diagnostisch en adaptief toetsen in het voortgezet onderwijs. Er is een pilot gestart tussen LVO en UM om in te zoomen op de doorstroming van voortgezet onderwijs naar universiteit. Tot slot is samenwerking geïntensiveerd met andere onderwijs-onderzoekers in de regio rondom de onderwijsmonitor, waaronder met EDUC/SHE (FHML/UM), FINANCE (SBE/UM), Welten Instituut (OU) en TIER/TA (UM).

R11	Er dienen ten minste 20 microprojecten te starten: kleinschalige innovatieprojecten uitgevoerd door één of meerdere medewerkers op alle niveaus uit de onderwijsketen om inzichtelijk te maken of een bepaalde oplossingsstrategie werkt om een knelpunt in het onderwijs aan te pakken.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	26	20 gedurende hele looptijd	

Toelichting

- *In 2016 is een tweede ronde microprojecten uitgezet.*

De call is uitgezet in mei 2016 en men kon indienen tot 1 juli 2016. In deze tweede ronde zijn 20 subsidie aanvragen ingediend voor een microproject, 5 aanvragen uit het primair onderwijs, 13 aanvragen uit het voortgezet onderwijs en 2 aanvragen uit het middelbaar beroepsonderwijs. De aanvragen zijn beoordeeld door leden van de stuurgroep en de projectleiders binnen de proactieve kwaliteitszorg. Er zijn 11 van de 20 aanvragen in deze tweede ronde gehonoreerd. Dit betreft (voor samenvattingen zie website EAL¹¹): Zin in Lezen (po), Programmeren computational thinking (po), Gynzy Ipads in de klas (po), Overkoepelende leerarrangementen (po), Versterken, Verbinden, Verdiepen Vertrouwen (vo), Firma Pro Sell (vo), Leven met en voor elkaar (vo), Samenwerking over en Weer(t) (vo), Externe Leerlabs (vo), Globaland (vo), Kleur (h)erkennen in de gehandicapenzorg (mbo).

¹¹ <http://educatieveagendalimburg.nl/limburg-leert-samen/microprojecten>.

De stuurgroep heeft alle aanvragen beoordeeld, alsmede de projectleiders po, vo en mbo van OnderwijsMonitor Limburg. Elke aanvrager heeft persoonlijk bericht gekregen met feedback op de aanvraag, en of het project al dan niet is toegekend. Deze manier van beoordelen is tijdrovend, maar zo is de betreffende sector wel op de hoogte van de ideeën en vraagstukken die er in zijn/haar sector liggen. De aanvragers van de toegekende projecten nemen deel aan een bijeenkomst waarin ieder zijn eigen project in een pitch presenteert aan de andere deelnemers. Dit is bij beide tranches goed ontvangen, er was interesse in elkaars projecten en in beide groepen zijn er onderling vervolgspraken gemaakt om of te wel samenwerking op te zetten of om kennis/informatie te delen. Halverwege de uitvoering wordt elk microproject geëvalueerd door de projectleiders po, vo en mbo. Dit gebeurt door middel van een evaluatiegesprek, welke op locatie plaatsvindt en door het invullen van een evaluatieformulier. De voorbereiding zowel van het gesprek als van het evaluatieformulier verschilde per project, over het algemeen genomen verliep dit vlot en was er voldoende voortgang. Bij een enkel project hebben we vervolcontact gehad om er zeker van te zijn dat het goed verloopt. Knelpunten die naar voren kwamen tijdens de evaluatie zijn dat het moment van de tweede ronde geen goed moment was omdat scholen bezig waren met het afronden van het schooljaar. Er is daarnaast weinig animo om resultaten te delen, er komt weinig respons op bijvoorbeeld de vraag naar verslagen, filmpjes, foto's of dergelijke. Men geeft aan dat daarvoor weinig tijd beschikbaar is. Er is één microproject vroegtijdig gestopt: Beroepsgerichte en realistische schoolexamens Nederlands. Er zijn landelijk nieuwe wetten vastgesteld omtrent het afnemen van examens, waardoor het projectplan niet meer uitvoerbaar is. De stuurgroep heeft besloten dat het microproject door niet-verwijtbare redenen vroegtijdig gestopt is.

R12	Er starten ten minste 8 professionele leergemeenschappen: een structurele samenwerking tussen verschillende scholen en kennisinstellingen die gezamenlijk een onderwijs gerelateerde thematiek aanpakken.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	0	8 gedurende hele looptijd	

Toelichting:

- *Mogelijkheden tot het vormen van leergemeenschappen zijn verkend.*

Er is met leerkrachten gesproken over de vorm van de leergemeenschappen en in hoeverre men denkt dat deze functioneel en nuttig kunnen zijn. Uit deze gesprekken kwamen zeer uiteenlopende doelstellingen naar voren voor de leergemeenschappen en ook moet een duidelijke positionering naast bestaande communities of practice (cops) en communities of learning (cols) worden gekozen. Er zijn een aantal groepen waarin leerkrachten onderling, of samen met schooldirecteuren, onderzoekers en andere professionals over een bepaalde thematiek doorpraten en verkennen wat de mogelijkheden zijn tot projectvorming of innovaties. Dit betreft thema's als onderzoekend leren, passend onderwijs, docentprofessionalisering en afstroom in het voortgezet onderwijs. Het is onduidelijk in hoeverre dit leergemeenschappen zijn. De kaders van de leergemeenschappen zijn daarvoor nog niet voldoende helder. De stuurgroep neemt in 2017 een besluit over of en hoe de leergemeenschappen worden ingevuld.

I4	Er dient verkend te worden hoe de kwaliteit en stromen van leraren op de Limburgse arbeidsmarkt in kaart gebracht kunnen worden.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Stagneert wat	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *Er wordt verkend welke informatie toegevoegd kan worden over de kwaliteit van leraren in het Limburgse onderwijs.*

Naast rapportages over de ontwikkeling van leerlingen is het ook van belang dat er gerapporteerd wordt over de achtergrond en competenties van leraren in het Limburgse onderwijs. Deze zijn nodig om een compleet beeld te scheppen van het Limburgse onderwijs en kunnen ook blootleggen waar tekorten ontstaan. Over de te verzamelen informatie vindt overleg plaats tussen UM, OU en FLOS omdat bij deze instellingen al gegevens worden verzameld over leraren. Het overleg is in 2016 wat gestagneerd maar zal in 2017 opgepakt worden.

15	De oplossingsstrategie van een microproject dient in de reguliere onderwijspraktijk ingebed te worden wanneer aantoonbaar succesvol.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Nog niet van toepassing	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

De microprojecten zijn pas gestart en er kan in 2016 nog niets worden gezegd over de aantoonbare effecten. Eind 2016 is het microproject IT Security (mbo) succesvol afgerond. De resultaten zijn gepubliceerd op de website (it-security-project.nl.). Over of de oplossingsstrategie van dit project in de reguliere onderwijspraktijk ingebed kan worden, zal in de loop van 2017 duidelijkheid komen.

3. Doorbraakprojecten

DB-1: Een goede start voor leerkrachten in het basisonderwijs

R13	Er dient een inductieprogramma ontwikkeld te worden dat bestaat uit werkbegeleiding, coaching en een flexibel inhoudelijk programma voor diegenen die de eerste drie jaar in het beroep werkzaam zijn.		
R14	De toegevoegde waarde van het inductieprogramma dient vastgesteld te worden, met name de invloed die het programma heeft op de competenties, het welbevinden en arbeidsmarktpositie van de deelnemers.		
R15	Dit programma dient, bij gebleken succes, om niet beschikbaar gesteld te worden aan alle beginnende leraren, ongeacht het bestuur of de school waar hij of zij tijdelijk of vast in dienst is.		
I6	Voor alle doorbraakprojecten dient er te worden gewerkt aan inbedding van het initiatief in de dagelijkse praktijk zodat de succesvolle onderdelen van de interventie ook na afloop van deze projecten eigenstandig worden voortgezet.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Op schema	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *Er zijn afspraken gemaakt over welke onderdelen het inductieprogramma moet bevatten en welke begroting daarbij hoort.*

Dit wordt in samenwerking gedaan met de tien betrokken po-besturen (Movare, Innovo, kom-Leren, Mosalira, Kindante, Triade, SwalmenRoer, SPOLT, Meerderweert, SKOM) en de Nieuwste Pabo. Op koers. Er is met de besturen afgesproken om in de pilot met drie onderdelen te werken: werkplekbegeleiding, coaching/intervisie en inhoudelijke bijeenkomsten rondom kennis/vaardigheden.

- *Er is onderzoek uitgevoerd om de toegevoegde waarde van het inductietraject te bepalen.*

Om de toegevoegde waarde van het inductietraject te kunnen vaststellen, heeft er een onderzoek plaats gevonden onder leiding van het lectoraat Opleiden in de School van de Nieuwste Pabo. M.b.v

een digitale vragenlijst motivatie, competentie en arbeidsmarktpositie gemeten. M.b.v telefonische interviews is aanvullend kwalitatieve informatie over het inductietraject verzameld.

- *De tweede pilot van twee jaar is gestart op 1 september 2016.*

Deze pilot duurt tot zomer 2018 en er nemen 23 leerkrachten deel aan de pilot. In totaal zijn er minstens 16 inhoudelijke bijeenkomsten geweest naast regulier overleg tussen de begeleide leerkrachten en hun werkplekbegeleider voor coaching en intervisie.

DB-2: Expertteam mbo

R16	Het doorbraakproject in het MBO, waarover consensus bestaat tussen de vier instellingen in het MBO, dient nader geformuleerd te worden. De resultaat- en inspanningsverplichtingen zullen op basis hiervan vastgesteld te worden en toegevoegd worden aan de beschikking.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
☹	Stagneert	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *In 2015 is het doorbraakproject voor het middelbaar beroepsonderwijs vormgegeven.*

Er hebben diverse gesprekken plaatsgevonden om goed te duiden waar de grootste meerwaarde zit van een doorbraakproject. Het doorbraakproject is gericht op het in kaart brengen van het mbo in Limburg en richt zich op vier thema's: Leerlingenstromen mbo in kaart, regionale mbo-prognoses, Limburgse arbeidsmarkt, en macrodoelmatigheid mbo-aanbod. Doel is te komen tot goede, regionale prognoses over mbo-deelname, doorstroom van leerlingen en hun arbeidsmarktkansen alsook het doen van analyses op het terrein van achterstanden, regionale verschillen en studie- en beroepskeuze. Vanuit welke hoeken stromen leerlingen het mbo binnen? Welke weg volgen zij binnen het mbo en waar stromen ze vervolgens op de korte en langere termijn naartoe uit? Informatie over deze leerlingstromen helpt om knelpunten binnen het mbo en bij de aansluiting op de arbeidsmarkt in kaart te brengen. Gesignaleerde knelpunten zijn de gebrekkige en vooral fragmentarische dataverzameling op regionaal niveau en onvoldoende analyse van trends in het Limburgse mbo-onderwijs.

Er is een expertteam opgericht dat zich over deze vragen buigt. Naast de Universiteit Maastricht en onderzoekers van het Research Centrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) nemen alle Limburgse mbo-instellingen deel aan het expertteam: Arcus College, Citaverde College, Gilde Opleidingen en ROC Leeuwenborgh. Het expertteam heeft in 2016 een mbo-kaart opgeleverd, die een duidelijke vooruitgang betekende ten opzichte van wat er eerst bij de mbo's werd gebruikt (en beduidend sneller opgeleverd kan worden). Daarnaast is er bijgedragen aan en gesproken over door DUO gemaakte prognoses over mbo-deelname in de toekomst voor elk van de vier mbo-instellingen en is duidelijker wat dit betekent. Ook zijn in het expertteam contacten gelegd voor verdere samenwerking aangaande het project vroegtijdig schoolverlaten.

Ondanks dat het doorbraakproject is geformuleerd en het expertteam van start is gegaan, is de begroting van het project blijven liggen in 2016 en is er nog geen formele projectindiening geweest¹².

¹² Op 9 maart 2017 heeft de stuurgroep van de EAL een brief ontvangen namens de vier MBO-instellingen over een herbezinning van het doorbraakproject Expertteam Onderwijs & Arbeidsmarkt. De vraag die gesteld wordt is niet of dit project qua uitvoering doorgang blijft vinden, maar of de EAL hiervoor het meest geschikte vehikel is. Men wil wel aangesloten blijven bij de EAL als geheel. Deze brief zou 3 april 2017 in de stuurgroep EAL worden besproken, maar helaas was er geen vertegenwoordiger van het mbo aanwezig. De stuurgroep is van mening dat het opzetten van een nieuw project riskant is en daarvoor te weinig tijd rest. Een tweetal stuurgroepleden zal in gesprek treden met het mbo en op de stuurgroepbijeenkomst in juni beslissen hoe verder.

DB-3: Leraar je bent het al!

R17	Er dient een programma ontwikkeld te worden ten behoeve van het scouten van leraren, inclusief een digitaal platform, een bewustwordingsfilm voor leraren en een interactie module potentials op de lerarenopleidingen.		
R18	Er dient met voorgenoemd programma een pilot uitgevoerd te worden op ten minste vijf vo-scholen.		
I6	Voor alle doorbraakprojecten dient er te worden gewerkt aan inbedding van het initiatief in de dagelijkse praktijk zodat de succesvolle onderdelen van de interventie ook na afloop van deze projecten eigenstandig worden voortgezet.		
I7	Op 31 augustus 2018 dient ten minste 60% van de bij de EAL betrokken vo-scholen te participeren als onderdeel van de dagelijkse praktijk.		
I8	Jaarlijks dient een scan te worden opgeleverd over de ontwikkelingen op de Limburgse arbeidsmarkt, waaronder de beschikbaarheid van en de behoefte aan voldoende goed gekwalificeerde en gemotiveerde leraren voortgezet onderwijs.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Op schema 8 klassen Philips van Horne College en 4 klassen van Sophianum nemen deel.	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *De activiteiten krijgen nu een structureel karakter en worden geborgd binnen de staande organisatie.*

De activiteit Proefstuderen is gepromoot via de website en tijdens de open dagen. Tijdens de open dagen is de aanmelding het grootst. In het voorjaar hadden we 18 aanmelders en in het najaar 40. Er zijn dus 4 groepen uitgevoerd. Daarnaast heeft nog een groep vwo'ers aan een verkort proefstudeertraject deelgenomen. Het rendement van deelname Proefstuderen naar werkelijke inschrijving ligt ongeveer op 67%.

- *Er wordt een pilot uitgevoerd op een tweetal vo-scholen.*

In 2016 is de pilot gestart in acht klassen van het Philips van Horne College en vier klassen van het Sophianum College. Om deze activiteit verder te verbreden naar andere scholen heeft Fontys lerarenopleiding Sittard besloten de activiteit 'Ranking the Class' als onderdeel van de afstudeerstage op te nemen in het stagehandboek. Ten behoeve van het aanmelden van klassen door scholen voor Ranking the Class is een eenvoudiger digitaal aanmeldsysteem in de maak. De verwachting is dat dit in het voorjaar van 2017 live gaat.

DB-4: Docentprofessionalisering in regionale leercentra (Heyy)

R19	Er dienen regionale leercentra te worden opgezet waar een professionaliseringsaanbod ontwikkeld wordt, onder andere op didactiek, effectieve maatwerklerenroutes, diverse werkvormen en toepassing van nieuwe media.		
R20	Bij tenminste 50% van de activiteiten dienen het relevante bedrijfsleven en overheidsorganisaties betrokken te worden, met als doel de nieuwste ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in te bedden in het professionaliseringsaanbod.		
R21	Op 31 december 2017 dienen er minstens 350 leraren en anderen actief te zijn betrokken in de kern van het te vormen netwerk en dienen er minstens 1000 leraren, in heel Limburg, met dit type professionalisering kennis te hebben gemaakt.		
I6	Voor alle doorbraakprojecten dient er te worden gewerkt aan inbedding van het initiatief in de dagelijkse praktijk zodat de succesvolle onderdelen van de interventie ook na afloop van deze projecten eigenstandig worden voortgezet.		
I9	Op 31 augustus 2018 dient het programma te zijn uitgerold bij ten minste 20 scholen, op basis van een kostendekkende bijdrage.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Op schema	Indicator geldt voor de gehele projectperiode	

Toelichting:

- *Er zijn regionale leercentra opgericht.*

Tevens is samenwerking gestart met PO bestuur Stichting Swalm en Roer om volgens Heyy principes docenten te professionaliseren. In 2016 zal de website actief zijn om vraag en aanbod in het kader van docentprofessionalisering bijeen te brengen. Deze website brengt vragen van leraren en het aanbod door leraren en andere professionals van buiten bij elkaar.

- *Bij 57% van de activiteiten waren bedrijven en/of overheidsorganisaties betrokken.*

De samenwerking met het bedrijfsleven en overheidsorganisaties is verder geconsolideerd en aangescherpt. Samenwerking met overheidsorganisaties: Open Universiteit (onderzoek), Technische Universiteit Eindhoven (onderzoek, Techniepact), Fontys Hogescholen (vernieuwing beta-vakken, AOSL), Hogeschool Utrecht (Blended Learning, Dubbele bevoegdheid vakmasters, Master SEN), Gilde Opleiding (GO Academy, VMBO-opleidingen oop), Hogeschool Zuyd (Docent Ontwikkelteams), onderwijsstichtingen VO en PO, ABP, Loyalis. Samenwerking met bedrijfsleven: ECI Cultuurfabriek, KPC, CPS, DocentPlus, VGZ, VAPRO, Noordhoff, IT Workz, Advance Communications, XL Group, Loopbaangroep, AHA Consultants, Hetty Rouwette, Echo, Odekerken Logopedie, Ferd van den Eerenbeemt.

- *200 medewerkers hebben meegewerkt aan de ontwikkeling van het professionaliseringsaanbod.*

200 medewerkers (de meeste leraren) hebben meegewerkt aan de ontwikkeling van een professionaliseringsactiviteit of hebben deze gegeven (bv. workshop/atelier/netwerk/intercollegiale visitatie). 547 medewerkers van schoolbestuur SOML hebben dit jaar actief deelgenomen aan scholing.

4. Verspreiding en valorisatie

R22	Er dient minstens eenmaal per jaar bekendheid te worden gegeven in landelijke bijeenkomsten aan EAL als voorbeeld voor samenwerking tussen verschillende onderwijspartijen.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Meer dan zeven	Minstens eenmaal per jaar	Minstens eenmaal per jaar

Toelichting:

- *Er vond een werkbezoek vanuit het ministerie van OCW plaats met deelnemers van landelijke onderwijsorganen (ministeries, PO-raad, VO-raad, NRO).*

In 2016 heeft er een werkbezoek plaatsgevonden vanuit het Ministerie van OCW, met in totaal 19 deelnemers, ook van het Ministerie van Financiën, het NRO, de PO-raad en VO-raad. Dit werkbezoek vond plaats op verschillende scholen in de provincie en er zijn presentaties gegeven over de EAL als concept, en over de verschillende activiteiten die onderdeel vormen van de EAL.

- *Er vonden diverse landelijke presentaties plaats waarop de EAL onder de aandacht is gebracht.*

Daarnaast zijn op verschillende landelijke (en internationale) bijeenkomsten zijn presentaties gehouden over de educatieve agenda Limburg als concept of over de verschillende onderdelen ervan (Onderwijsmonitor of doorbraakprojecten):

- Bijeenkomst gelijke kansen van het ministerie van OCW
- Bijeenkomst zittenblijven van het ministerie van OCW
- Bijeenkomst schooladvies, eindtoets basisonderwijs en loopbaan vo van de Inspectie van het Onderwijs

- Bijeenkomst overgang po-vo van sterk VO Utrecht
- NRO Conferentie samen op expeditie
- Onderwijs Research Dagen 2016
- AOSL symposium 2016
- *Er vonden diverse internationale presentaties plaats waarop de EAL onder de aandacht is gebracht.*
- EIPPEE Conferentie 2016, Kopenhagen, Denemarken
- EAPRIL conferentie 2016, Porto, Portugal.
- LEAD Personality Psychology Series University of Tübingen, Duitsland
- E-ATP conference 2016, Lissabon, Portugal
- Distributed leadership: sharing expertise to innovate. Roundtable. SIG 14, Regensburg, Duitsland.

R23	De resultaten die voortvloeien uit de EAL dienen in zowel maatschappelijk georiënteerde (minstens 4 per jaar) als peer reviewed tijdschriften (ten minste één per jaar) gepubliceerd te worden.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	6 publicaties in maatschappelijke en 5 in peer-reviewed tijdschriften.	Minstens 4 maatschappelijke en 1 peer-reviewed publicatie per jaar	Minstens 4 maatschappelijke en 1 peer-reviewed publicatie per jaar

Toelichting:

Er zijn 6 publicaties geweest in maatschappelijke georiënteerde tijdschriften.

- Lex Borghans, Raoul Haenbeukers, Roxanne Korthals, Anne Schepers en Trudie Schils. (2016). Limburg wil Duits behouden. Didactief online, 19 januari 2016.
- Anne Schepers (2016), Talentontwikkeling in het voortgezet onderwijs: hoe denken onze leerlingen daarover? School Management Totaal, 3/2016.
- Roxanne Korthals (2016), Overwegingen bij het indelen van leerlingen in onderwijsniveaus. de Cascade, Vol. April, 2016, p. 16-19.
- Lex Borghans en Trudie Schils, 10 redenen waarom zowel het schooladvies als de eindtoets belangrijk zijn voor de plaatsing van een leerling, economie.nl, 5/2016
- Lex Borghans en Trudie Schils, Eindtoets en IQ geen goed ijkpunt voor niveau leerlingen, economie.nl, 5/2016
- Chris Brown en Annemarie Neeleman (2016), Hoe onderzoekend is uw school?, School Management Totaal, oktober 2016, pp. 18-21.

Er zijn 5 publicaties geweest in peer-reviewed tijdschriften.

- Eva Feron, Trudie Schils en Bas ter Weel (2016), Does the teacher beat the test? The additional value of the teacher's assessment in predicting student ability. *De Economist*, Vol. 164 (4): 391-418.
- Lex Borghans, Inge de Wolf en Trudie Schils (2016), Lessen uit experimenten in onderwijsbeleid *Economisch Statistische Berichten*, Vol. 101 (4732): 280-281.
- Lex Borghans, Bart Golsteyn, James J. Heckman, en John Eric Humphries (2016), What Grades and Achievement Tests Measure, *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, Vol. 113 (47): 13354-13359.
- Ron Diris (2016), Don't hold back? The effect of grade retention on student achievement, *Education Finance and Policy*, doi: 10.1162/EDFP_a_00203.
- Bart Golsteyn, Stan Vermeulen en Inge de Wolf (2016), Teacher Literacy and Numeracy Skills: International Evidence from PIAAC and ALL, *De Economist*, Vol. 164 (4): 365-89.

110	De bevindingen van de EAL dienen ten minste éénmaal per jaar in de media te worden gebracht.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	4 maal in de media	Minstens eenmaal per jaar.	Minstens eenmaal per jaar.

Toelichting:

- Trudie Schils, interview over onderwijs2032 in NRC, januari 2016
- Trudie Schils, interview over onderwijs2032 in Didactief, januari 2016
- Roxanne Korthals, interview L1 over onderwijs2032, januari 2016
- Lex Borghans, Leuke studie? Nee leuke stad., NRC Next, april 2016

R24	Er dient extra werkgelegenheid gecreëerd te worden, in ieder geval voor de duur van het project, op het terrein van onderwijsexpertise van ten minste 6 fte. Dit betreft mensen die aan de onderwijsmonitor meewerken, de micro- of doorbraakprojecten leiden en evalueren of zorg dragen voor de organisatie als geheel (stuurgroep, denktank, begeleiding etc.).		
R25	Binnen de EAL dienen er 3 promovendi aangesteld te worden gedurende de looptijd van het project.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	7.8 fte	6 fte voor de duur van het project	

Toelichting:

- *Er is in totaal minstens 7.8 fte aan medewerkers binnen de EAL,*

Aan het eind van 2016 is in totaal 7.8 fte aan kernstaf van de EAL ingevuld. Dit betreft 0.5 fte programma manager, 0.5 fte universitair docent OU, 1.5 fte coördinatoren po-vo-mbo, 0.6 fte programma coördinator, 1.2 fte veldcoördinator en administratieve ondersteuning, 2.7 fte phd's, 0.8 fte databeheerder. In de subsidiebeschikking is, in overleg tussen de Provincie en de UM, behoudend uitgegaan van 6fte. De extra fte zal dus geen gevaar opleveren voor de begroting.

I11	Zowel een goede samenwerking tussen de onderwijsinstellingen en de kennisinstellingen alsook een goede monitoring van de leerlingen en leraren in het Limburgse onderwijs vormen een basisinfrastructuur die zal bevorderen dat nieuwe subsidies worden verworven voor projecten in het Limburgse onderwijs bij organisaties zoals OCW, NRO, en de EU. Het streven is dat dit ten minste €1.000.000 aan extra projecten in vier jaar zal opleveren.		
	Realisatie eind 2016	Doelstelling 2016	Doelstelling 2018
	Op schema	Minstens €1.000.000 gedurende de hele looptijd	

Toelichting:

Toegekend:

- NWO PROO: Excellentie (totaal €103.061)
- NRO: Differentiatie in de klas MEGAband (€7.783)
- NWO: VIDJ-aanvraag Bart Golsteyn non-cognitieve vaardigheden en leerprestaties (€800.000)
- Pilot gepersonaliseerd leren 2017-2019, Stella Maris Meerssen/UM (€5.000)
- Analyse vroegtijdig schoolverlaten in RMC 39, SVOPL/UM (€23.000)
- Inspectie van het onderwijs: Strategisch gedrag in het primair onderwijs (€60.338,00)
- Limburgse Gemeenten: Voorschoolse en vroegschoolse Educatie VVE (€88.724,00)
- Ministerie OCW: Diagnostisch Tussentijdse Toets (€202.000 per jaar 2015-2017)
- Ministerie OCW: Experimenten in het onderwijs (€16.529)
- Ministerie OCW: Tweetalig primair onderwijs (2014-2016 €600.000 - UM €14.700)

Ingediend:

- NRO: Vernieuwing van het VMBO (afgewezen)
- NRO: Werkplaatsen in het PO met besturen po en DnP (afgewezen)
- NRO: Het optimaliseren van het school curriculum voor 21ste-eeuwse vaardigheden (aanvraag procedure loopt nog)
- NRO: Het gebruik van big data in het onderwijs (aanvraag procedure loopt nog)
- Talent Centraal, (ingediend bij LED)NRO Big Data in Education, Universiteit Twente en OML (afgewezen)
- NRO werkplaats onderwijsonderzoek in het PO, Limburgse Schoolbesturen po, Zuyd en Fontys (afgewezen)

5. Financieel overzicht

De totale kosten voor de uitvoering van de EAL voor de periode 1 september 2014 tot en met 31 augustus 2018 bedragen €6.385.900.

De totale subsidiabele kosten voor de uitvoering van de EAL voor de periode 1 september 2014 tot en met 31 augustus 2018 bedragen €5.671.107.

Voorstel begroting

Momenteel zijn er geen significante wijzigingen in de begroting die separaat aan de Gedeputeerde Staten voorgelegd moeten worden (artikel 5 in de beschikking).

Toelichting op financieel overzicht

De totale subsidiabele kosten voor de periode van 1 januari tot en met 31 december 2016 bedragen k€ 1.518,3 ten behoeve van de EAL, conform de oorspronkelijke begroting. De subsidiabele kosten volgens jaarplan 2016 bedroegen k€ 1.653,9. De werkelijke subsidiabele kosten bedragen k€ 1.341,2. Het verschil van -k€ 312,7 (m.b.t. het subsidiabele deel) wordt veroorzaakt door de volgende zaken:

- -k€ 127,- Doorbraakproject 2 (UM); is nog niet in volle gang. Het project moet begrotingstechnisch nog worden vormgegeven.
- -k€ 103,- Kwaliteitszorg (UM); Later invullen van de PhD vacature en het nog niet invullen van Databaseer - Wetenschappelijke en statistische ondersteuning UD door vertrek van B. Golsteyn
- -k€ 26,- Kwaliteitszorg (UM); minder materiele kosten dan verwacht.
- -k€ 22,- Kwaliteitszorg (UM); geen uitgaven van vo/po/ROC/AOC: Leergemeenschappen
- -k€ 73,- Doorbraakproject 4 (OU); In het jaarplan is rekening gehouden met de nieuwe declaraties van de PO scholen. Voor de PO scholen is er t.o.v. augustus niets meer bijgekomen, omdat zij pas weer aan het einde van dit schooljaar zullen gaan declareren.
- +k€ 54,- Doorbraakproject 1 (Zuyd); Het aantal scholingstrajecten, zowel intern als Limburg-breed, is vorig jaar explosief toegenomen. Daarmee zijn de kosten ook toegenomen. Ze zijn ervan op de hoogte dat een lager bedrag is gebudgetteerd en we dus ook niet de volledige kosten vergoed krijgen. Echter wordt er op deze manier een reëel beeld van de kosten geschetst.
- -k€ 15,9 Doorbraakproject 3 (Fontys); Het verschil zit in het niet bestede directe kosten. Waarschijnlijk zullen deze directe kosten niet worden ingezet en zal er binnenkort een budgetverschuiving worden aangevraagd.

Deelrapportage EAL 1

Format Voortgangsrapportage Kennis-As project 2016 Deelrapportage EAL 1

Let op: Hier huidig kalenderjaar invullen

2017

Voortgangsrapportage	(0)	(1)	(2)	(3)	(4) =(2)+(3)	(5)	(6) =(3)-(5)	(7)	(8) =(7)-(1)
	Originele begroting bij beschikking totale subsidieperiode	Actuele goedgekeurde begroting totale subsidieperiode	Realisatie t/m 2015	Realisatie 2016	Realisatie t/m 2016	Jaarplan 2016	Verskil realisatie en jaarplan 2016	Prognose totale subsidieperiode cf. jaarplan 2017	Verskil prognose en actuele goedgekeurde begroting totale subsidieperiode
Kosten (x C 1.000)									
Penvoerder UM									
<i>Actielijn Programma Org.</i>									
Afschrijvingen					0,0		0,0		0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	301,27	301,27	87,97	93,4	181,4	91,0	2,3	352,3	51,1
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Proactieve Kwaliteitszorg</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	1776,87	1776,87	380,92	430,8	811,8	477,0	-46,1	1745,9	-31,0
Totale indirecte kosten	1319,05	1319,05	343,74	310,6	654,3	390,4	-79,8	1319,0	0,0
Overige directe kosten	370,00	370,00	88,07	86,8	174,9	114,1	-27,3	356,7	-13,3
<i>Actielijn Doorbraak proj. 2 UM en MBO</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	341,60	341,60	53,94	0,0	53,9	107,9	-107,9	475,8	134,2
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	50,00	50,00	0,00	0,2	0,2	19,4	-19,2	30,0	-20,0
Subtotaal Penvoerder	4158,79	4158,8	954,6	921,8	1876,4	1199,8	-278,0	4279,8	121,0
Projectpartner 1 (Zuyd)									
<i>Actielijn Prog. Org.</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Proactieve Kwaliteitszorg</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	1,15	1,15	0,00	0,0	0,0	0,4	-0,4	1,1	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Doorbraak proj. 1 Zuyd en PO</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	425,00	425,00	32,30	60,8	93,1	109,2	-48,4	425,0	0,0
Totale indirecte kosten	85,00	85,00	16,15	30,4	46,6	54,6	-24,2	85,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Subtotaal Projectpartner 1	511,15	511,1	48,4	91,3	139,7	164,2	-73,0	511,1	0,0
Projectpartner 2 (OU)									
<i>Actielijn Prog. Org.</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Proactieve Kwaliteitszorg</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	1,46	1,46	0,00	0,0	0,0	0,5	-0,5	1,5	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Doorbraak proj. 4 OU en SOML</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	351,87	351,87	87,91	122,1	210,0	115,5	6,6	351,9	0,0
Totale indirecte kosten	70,33	70,33	18,31	20,2	38,6	23,3	-3,0	70,3	0,0
Overige directe kosten	75,00	75,00	20,57	76,1	96,7	25,0	51,1	75,0	0,0
Subtotaal Projectpartner 2 (OU)	498,66	498,66	126,79	218,44	345,23	164,23	54,21	498,66	0,00
Projectpartner 3 (Fontys)									
<i>Actielijn Prog. Org.</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Proactieve Kwaliteitszorg</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	1,36	1,36	0,00	0,0	0,0	0,34	-0,3	1,4	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Doorbraak proj. 3 Fontys en VO</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	416,15	416,15	83,98	109,7	193,7	104,0	5,7	416,2	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00		0,0		0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	85,00	85,00	0,00	0,0	0,0	21,3	-21,3	85,0	0,0
Subtotaal Projectpartner 2 (Fontys)	502,51	502,5	84,0	109,7	193,7	125,63	-15,9	502,5	0,0

Voortgangsrapportage	(0)	(1)	(2)	(3)	(4) =(2)+(3)	(5)	(6) =(3)-(5)	(7)	(8) =(7)-(1)
	Originele begroting bij beschikking totale subsidieperiode	Actuele goedgekeurde begroting totale subsidieperiode	Realisatie t/m 2015	Realisatie 2016	Realisatie t/m 2016	Jaarplan 2016	Verschil realisatie en jaarplan 2016	Prognose totale subsidieperiode cf. jaarplan 2017	Verschil prognose en actuele goedgekeurde begroting totale subsidieperiode
Opbrengsten (x C 1.000)									
Perivoeder									
Co financiering PL Programma Org.	301,3	301,3	88,0	93,4	181,4	91,0	2,3	323,4	-22,10
Co financiering PL Proactieve kwaliteitszorg	1.053,2	1.053,2	227,7	257,0	484,7	306,0	-51,1	1031,0	-22,15
Co financiering PL Doorbraakproj. 2	147,2	147,2	18,0	0,2	18,2	49,1	-48,9	147,3	0,06
Eigen bijdrage Programma Org.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,0	28,97
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg	2.412,7	2.412,7	585,1	571,2	1.156,3	673,5	-102,3	2.390,6	-22,15
Eigen bijdrage Doorbraakproj. 2	244,4	244,4	36,0	0,0	36,0	78,2	-78,2	358,6	114,19
Subtotaal Perivoeder	4.158,8	4.158,8	954,6	921,8	1.876,4	1.199,8	-278,0	4.279,8	121,0
Projectpartner 1 (Zuyd)									
Co financiering PL Doorbraak proj. 1	170,0	170,0	16,1	30,4	46,6	54,6	-24,2	170,0	0,0
Co financiering PL Proactieve kwaliteitszorg	0,573	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,2	0,6	0,0
Eigen bijdrage Programma Org.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,2	0,6	0,0
Eigen bijdrage Doorbraakproj. 1	340,0	340,0	32,3	60,8	93,1	109,2	-48,4	340,0	0,0
Subtotaal Projectpartner 1 (Zuyd)	511,1	511,1	48,4	91,3	139,7	164,2	-73,0	511,1	0,0
Projectpartner 2 (OU)									
Co financiering PL Doorbraak proj. 4	176,7	176,7	45,1	78,0	123,1	58,2	19,8	176,7	0,0
Co financiering PL Proactieve kwaliteitszorg	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,2	0,7	0,0
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,2	0,7	0,0
Eigen bijdrage doorbraak project 4 OU	155,7	155,7	35,6	40,7	76,3	51,8	-11,1	155,7	0,0
Eigen bijdrage doorbraak project 4 scholen	164,7	164,7	46,0	99,7	145,8	53,7	46,0	164,7	0,0
Eigen bijdrage Programma Org. OU Niet subsidiabel									
Subtotaal Projectpartner 2 (OU)	498,7	498,7	126,8	218,4	345,2	164,2	54,2	498,7	0,0
Projectpartner 3 (Fontys)									
Co financiering PL Fontys kwaliteitszorg	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,17	-0,2	0,68	0,0
Co financiering PL Fontys Doorbraakproj. 3	112,7	112,7	31,9	26,3	58,2	28,16	-1,9	112,65	0,0
Co financiering PL VO	54,5	54,5	0,0	10,8	10,8	13,63	-2,8	54,50	0,0
Eigen bijdrage Programma Org. Niet Subsidiabel									
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg Subsidiabel	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,17	-0,2	0,68	0,0
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg Niet Subsidiabel									
Eigen bijdrage Doorbraakproj. 3 Fontys	184,0	184,0	52,1	42,9	95,0	46,00	-3,1	184,00	0,0
Eigen bijdrage Doorbraakproj. 3 VO	150,0	150,0	0,0	29,7	29,7	37,50	-7,8	150,00	0,0
Subtotaal Projectpartner 3 (etc.)	502,5	502,5	84,0	109,7	193,7	125,6	-15,9	502,5	0,0
TOTAAL	5.671,107	5.671,1	1.213,9	1.341,2	2.555,0	1.653,9	-312,7	5.792,1	121,0
Projectresultaat (opbrengsten minus kosten)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ontvangen subsidie			157000,0	516000,0	673000,0	1032000,0	-516000,0		0,0

Let op:

Deelrapportage 1 = kosten en opbrengsten voor dat deel van het project waar PL bijdrage voor ontvangen wordt
Deelrapportage 2 = kosten en opbrengsten voor dat deel van het project waar geen PL bijdrage voor ontvangen wordt (laten we niet apart zien richting PL)
Totaalrapportage = 1+ 2 = aansluiting met Business Plan

Deelrapportage EAL totaal

Voortgangsrapportage	(0)	(1)	(2)	(3)	(4) =(2)+(3)	(5)	(6) =(3)-(5)	(7)	(8) =(7)-(1)
	Originele begroting bij beschikking totale subsidieperiode	Actuele goedgekeurde begroting totale subsidieperiode	Realisatie t/m 2015	Realisatie 2016	Realisatie t/m 2016	Jaarplan 2016	Versil realisatie en jaarplan 2016	Prognose totale subsidieperiode cf. jaarplan 2017	Versil prognose en actuele goedgekeurde begroting totale subsidieperiode
Kosten (x C. 1.000)									
Pervoeder UM									
<i>Actielijn Programma Org.</i>									
Afschrijvingen					0,0	0,0	0,0		0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	321,80	321,80	94,39	98,5	192,9	98,9	-0,3	372,8	51,0
Totale indirecte kosten	10,35	10,35	3,69	2,8	6,5	0,0	2,8	11,1	0,8
Overige directe kosten	88,42	88,42	28,39	21,5	49,8	22,1	-0,7	88,4	0,0
<i>Actielijn Proactieve Kwaliteitszorg</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	2160,65	2160,65	508,85	526,8	1035,6	572,9	-46,1	2129,6	-31,0
Totale indirecte kosten	1319,05	1319,05	343,74	310,6	654,3	390,4	-79,8	1319,0	0,0
Overige directe kosten	370,00	370,00	88,07	86,8	174,9	114,1	-27,3	356,7	-13,3
<i>Actielijn Doorbraak proj. 2 UM en MBO</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	455,69	455,69	53,94	0,0	53,9	146,8	-146,8	475,8	20,1
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	50,00	50,00	0,00	0,2	0,2	19,4	-19,2	30,0	-20,0
Subtotaal Pervoeder	4775,97	4775,97	1121,1	1047,16	2168,2	1364,6	-317,5	4783,5	7,6
Projectpartner 1 (Zuyd)									
<i>Actielijn Prog. Org</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	21,15	21,15	7,82	14,5	22,3	17,0	-2,4	49,8	28,6
Totale indirecte kosten	10,58	10,58	3,91	7,3	11,2	8,5	-1,2	24,9	14,3
Overige directe kosten	5,00	5,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-5,0
<i>Actielijn Proactieve Kwaliteitszorg</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	8,64	8,64	0,00	0,0	0,0	0,4	-0,4	8,6	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Doorbraak proj. 1 Zuyd en PO</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	425,00	425,00	32,30	60,8	93,1	109,2	-48,4	425,0	0,0
Totale indirecte kosten	85,00	85,00	16,15	30,4	46,6	54,6	-24,2	85,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Subtotaal Projectpartner 1	555,37	555,37	60,2	113,0	173,2	189,7	-76,6	593,3	37,9
Projectpartner 2 (OU)									
<i>Actielijn Prog. Org</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	12,36	12,36	4,12	0,0	4,1	4,1	-4,1	12,4	0,0
Totale indirecte kosten	6,18	6,18	2,06	0,0	2,1	2,1	-2,1	6,2	0,0
Overige directe kosten	5,00	5,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0
<i>Actielijn Proactieve Kwaliteitszorg</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	1,46	1,46	0,00	0,0	0,0	0,5	-0,5	1,5	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Doorbraak proj. 4 OU en SOML</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	351,87	351,87	87,91	122,1	210,0	115,5	6,6	351,9	0,0
Totale indirecte kosten	70,33	70,33	18,31	20,2	38,6	23,3	-3,0	70,3	0,0
Overige directe kosten	75,00	75,00	20,57	76,1	96,7	25,0	51,1	75,0	0,0
Subtotaal Projectpartner 2 (OU)	522,20	522,20	132,97	218,44	351,40	170,41	48,03	522,20	0,00
Projectpartner 3 (Fontys)									
<i>Actielijn Prog. Org</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	15,55	15,55	6,91	4,0	10,9	3,9	0,1	20,6	5,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	5,00	5,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-5,0
<i>Actielijn Proactieve Kwaliteitszorg</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	10,19	10,19	0,00	0,0	0,0	2,55	-2,5	10,2	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Actielijn Doorbraak proj. 3 Fontys en VO</i>									
Afschrijvingen	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Personele lasten (zonder de opslag voor de indirecte kosten)	416,15	416,15	83,98	69,2	153,2	104,0	-34,8	416,2	0,0
Totale indirecte kosten	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige directe kosten	85,00	85,00	0,00	0,0	0,0	21,3	-21,3	85,0	0,0
Subtotaal Projectpartner 3 (Fontys)	531,89	531,9	90,9	73,2	164,1	131,7	-58,5	531,9	0,0
TOTAAL	6385,43	6385,4	1405,1	1451,8	2856,9	1856,5	-404,6	6430,9	45,5

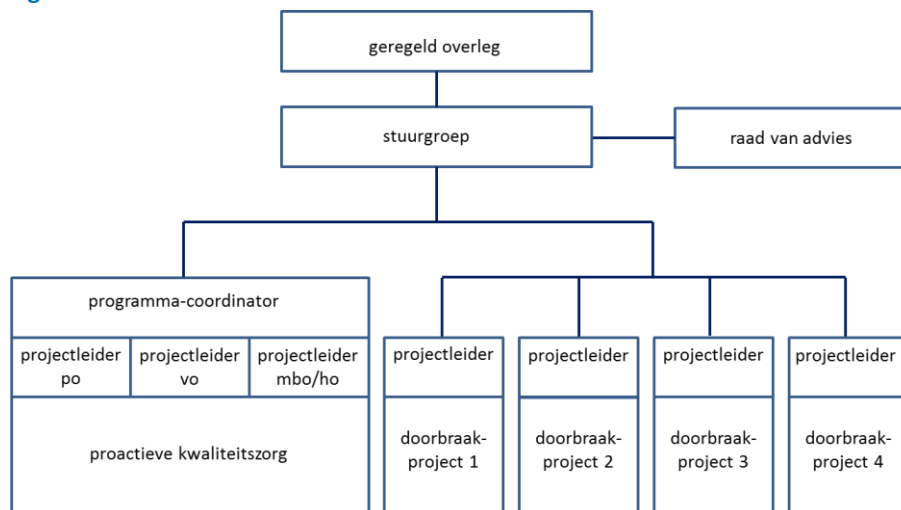
Voortgangrapportage	(0)	(1)	(2)	(3)	(4) =(2)+(3)	(5)	(6) =(3)-(5)	(7)	(8) =(7)-(1)
	Originele begroting bij beschikking totale subsidieperiode	Actuele goedgekeurde begroting totale subsidieperiode	Realisatie t/m 2015	Realisatie 2016	Realisatie t/m 2016	Jaarplan 2016	Verschil realisatie en jaarplan 2016	Prognose totale subsidieperiode cf. jaarplan 2017	Verschil prognose en actuele goedgekeurde begroting totale subsidieperiode
Opbrengsten (x C 1.000)									
Penvoerder									
Co financiering PL Programma Org.	301,3	301,3	88,0	93,4	181,4	91,0	2,3	323,4	22,1
Co financiering PL Proactieve kwaliteitszorg	1.053,2	1.053,2	227,7	257,0	484,7	308,0	-51,1	1031,0	-22,2
Co financiering PL Doorbraakproj. 2	147,2	147,2	18,0	0,2	18,2	49,1	-48,9	147,3	0,1
Eigen bijdrage Programma Org.	119,3	119,3	38,2	29,4	67,9	29,9	-0,5	148,9	29,6
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg	2.796,5	2.796,5	733,0	667,1	1380,1	769,4	-102,9	2774,4	-22,2
Eigen bijdrage Doorbraakproj. 2	358,5	358,5	36,0	0,0	36,0	117,1	-117,1	358,6	0,1
Subtotaal Penvoerder	4.776,0	4776,0	1121,1	1047,2	2168,2	1364,6	-317,5	4783,5	7,6
Projectpartner 1 (Zuyd)									
Co financiering PL Doorbraak proj. 1	170,0	170,0	16,1	30,4	46,6	54,6	-24,2	170,0	0,0
Co financiering PL Proactieve kwaliteitszorg	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,2	0,6	0,0
Eigen bijdrage Programma Org.	36,7	36,7	11,7	21,8	33,5	25,4	-3,6	74,7	37,9
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg	8,1	8,1	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,2	8,1	0,0
Eigen bijdrage Doorbraakproj. 1	340,0	340,0	32,3	60,8	93,1	109,2	-48,4	340,0	0,0
Subtotaal Projectpartner 1 (Zuyd)	555,4	555,4	60,2	113,0	173,2	189,7	-76,6	593,3	37,9
Projectpartner 2 (OU)									
Co financiering PL Doorbraak proj. 4	176,7	176,7	45,1	78,0	123,1	58,2	19,8	176,7	0,0
Co financiering PL Proactieve kwaliteitszorg	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,5	-0,2	0,7	0,0
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,2	0,7	0,0
Eigen bijdrage doorbraak project 4 OU	155,7	155,7	35,6	40,7	76,3	51,8	-11,1	155,7	0,0
Eigen bijdrage doorbraak project 4 scholen	164,7	164,7	46,0	99,7	145,8	53,7	46,0	164,7	0,0
Eigen bijdrage Programma Org. OU Niet subsidieabel	23,5	23,5	6,2	0,0	6,2	6,2	-6,2	23,5	0,0
Subtotaal Projectpartner 2 (OU)	522,2	522,2	133,0	218,4	351,4	170,4	48,0	522,2	0,0
Projectpartner 3 (Fontys)									
Co financiering PL Fontys kwaliteitszorg	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,17	-0,2	0,68	0,0
Co financiering PL Fontys Doorbraakproj. 3	112,7	112,7	31,9	26,3	58,2	28,16	-1,9	112,65	0,0
Co financiering PL VO	54,5	54,5	0,0	0,0	0,0	13,53	-13,6	54,50	0,0
Eigen bijdrage Programma Org. Niet Subsidieabel	20,6	20,6	6,9	4,0	10,9	3,89	0,1	20,55	0,0
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg Subsidieabel	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,17	-0,2	0,68	0,0
Eigen bijdrage Proactieve kwaliteitszorg Niet Subsidieabel	8,8	8,8	0,0	0,0	0,0	2,1	-2,4	8,83	0,0
Eigen bijdrage Doorbraakproj. 3 Fontys	184,0	184,0	52,1	42,9	95,0	45,00	-3,1	184,00	0,0
Eigen bijdrage Doorbraakproj. 3 VO	150,0	150,0	0,0	0,0	0,0	37,50	-37,5	150,00	0,0
Subtotaal Projectpartner 3 (etc.)	531,9	531,9	90,9	73,2	164,1	131,7	-58,5	531,9	0,0
TOTAAL	6.385,4	6.385,4	1.405,1	1.451,8	2.856,9	1.856,5	-404,6	6.430,9	45,5
Projectresultaat (opbrengsten minus kosten)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ontvangen subsidie	0,0	0,0	157000,0	516000,0	673000,0	1032000,0	-516000,0		0,0

Let op:
Deelrapportage 1 = kosten en opbrengsten voor dat deel van het project waar PL bijdrage voor ontvangen wordt
Deelrapportage 2 = kosten en opbrengsten voor dat deel van het project waar geen PL bijdrage voor ontvangen wordt (laten we niet apart zien richting PL)
Totaalrapportage = 1+2 = aansluiting met Business Plan

6. Governance

Om te zorgen voor een goede stroomlijning van het beheer en de verantwoording van de EAL, en voor een continue dialoog tussen de penvoerder en de Provincie Limburg, is de governance structuur voor de EAL ingericht zoals weergegeven in figuur 3. De bijbehorende taken en personele invulling zijn weergegeven in tabel 5.

Figuur 3 Governance structuur EAL

Tabel 5 Taken en personele invulling EAL organen

Gremium	Beschrijving/taken	Leden
Geregeld Overleg	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht op de uitvoering van de subsidiebeschikking. • Twee keer per jaar overleg. • Monitoring voortgang, handelend vanuit de in de subsidiebeschikking vastgelegde afspraken en strategieën. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nick Bos, College van Bestuur, Universiteit Maastricht • Hans Teunissen, Gedeputeerde, Provincie Limburg
Stuurgroep EAL	<ul style="list-style-type: none"> • bestuur van EAL. • strategisch besluitvormend orgaan, binnen de lijnen van de samenwerkingsovereenkomst. • opstellen voortgangsrapportages en jaarplannen • agenderen belangrijke thema's in het Limburgse onderwijs • verantwoordelijk voor de uitvoering en besluitvorming van de nader genoemde taken en zaken in de samenwerkingsovereenkomst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lex Borghans, Hoogleraar sociaal beleid, Universiteit Maastricht • Bert Nelissen, Bestuursvoorzitter INNOVO. • Ron Bonekamp, Lid College van Bestuur SVOPL. • Ingeborg Janssen-Reinen, Lid College van Bestuur, GILDE Opleidingen. • Anton van den Brink, Directeur Fontys Lerarenopleiding Sittard. • Paul Hennissen, Lector de Nieuwste Pabo. • Arnoud Evers, Universitair docent, Open Universiteit / Welten Instituut. • Trudie Schils, Hoofdonderzoeker/programmacoördinator, Universiteit Maastricht
Raad van Advies	<ul style="list-style-type: none"> • Inhoudelijk/wetenschappelijk advies op de jaarplannen. • Inhoudelijk/wetenschappelijk advies op de voortgangsrapportages. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rien Rouw, Policy Analyst bij CERI, het Centre for Education Research and Innovation van de OESO. (voorheen directie Kennis van Ministerie van OCW).

<p>Programma coördinator penvoerder UM (opgedeeld in twee personen: inhoudelijke coördinator en organisatorische coördinator)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bewaken de continuïteit van de EAL als geheel en van de verschillende activiteiten. • aansturen op dagelijkse uitvoering van projectactiviteiten. • bewaken financiële voortgang • informeren de stuurgroep. • zorgen voor onderlinge afstemming van de verschillende programmaonderdelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trudie Schils, Hoofdonderzoeker, Universiteit Maastricht. • Menw Hurkens, Projectleider, Universiteit Maastricht.
<p>Projectleiders po, vo en mbo voor proactieve kwaliteitszorg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dagelijkse voortgang project • afstemmen EAL-activiteiten en onderhouden contacten binnen sector. • toezicht en voortgang microprojecten en leergemeenschappen in sector. 	<ul style="list-style-type: none"> • Karien Coppens, Postdoctoraal onderzoeker, Universiteit Maastricht (po). • Raoul Haenbeukers, postdoctoraal onderzoeker, Universiteit Maastricht (vo). • Ron Diris, postdoctoraal onderzoeker, Universiteit Maastricht (mbo).
<p>Projectleiders doorbraak-projecten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dagelijkse voortgang project • leggen binnen hun eigen organisatie verantwoording af aan hun besturen en binnen het project (via Programmacoördinator) aan de stuurgroep. 	<p>DB-1: Paul Hennissen, Lector de Nieuwste Pabo. DB-2: Toon Berkens, GILDE opleidingen. DB-3: projectleider (portefeuillehouder) vanuit FLOS is Maurice Heemels en de projectleider vanuit VO is Marion van der Kleij (programmamanager AOSL). DB-4: Arnoud Evers en Kamakshi Rajagopal, onderzoekers Open Universiteit/Welten Instituut.</p>

7. Risico's

De EAL betreft een samenwerkingsverband tussen de kennisinstellingen, schoolbesturen in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs en de Provincie Limburg. Belangrijkste risico voor dit project is dat één of meerdere partners zich niet (langer) committeert aan deze samenwerking. Gedurende de looptijd van het project zal maximaal ingezet worden op de dialoog ter verankering en borging van deze samenwerking, zodat dit risico tot een minimum wordt beperkt.

	Omschrijving risico	Oorzaak risico	Kans*	Impact *	Beheersmaatregelen	Eigenaar risico
1	Het niet langer committeren van één of meerdere partners aan de samenwerking.	Noodzaak wordt er niet van ingezien en/of men voelt zich niet betrokken	Gemiddeld	Groot	Gedurende het project zal maximaal ingezet worden op de dialoog ter verankering en borging van deze samenwerking	EAL stuurgroep
2	Dat het initiatief van de EAL na de subsidieperiode niet gecontinueerd wordt.	Onvoldoende financiële middelen en/of men committeert zich niet langer	Gemiddeld	Groot	Basisfinanciering kennisstaf moet indalen in interne begroting, plus voldoende aanvullende financiering werven.	EAL stuurgroep
3	Dat de resultaten van de doorbraakprojecten niet ten goede komen aan het hele onderwijsveld.	Noodzaak wordt niet ingezien en/of er is onvoldoende financiering om de resultaten te kunnen implementeren	Gemiddeld	Gemiddeld	De stuurgroep zal komende periode goed toezien op dit punt en er zal maximaal ingezet worden op implementatie van de adviezen/resultaten die voortkomen uit de doorbraakprojecten	EAL stuurgroep
4	Onderdeel van dit project is de verwerking van persoonsgegevens in het kader van wetenschappelijk onderzoek. Dit houdt in dat de rechten, plichten en gevolgen voortvloeiende uit de Wet bescherming persoonsgegevens in acht moeten worden genomen.	Universiteit Maastricht heeft geen verzekering voorzien voor bovenstaande schadeposten.	Klein	Groot	Juridisch vaststellen bewerkersovereenkomsten.	Universiteit Maastricht

5	Vroegtijdig beëindigen van een doorbraakproject	Partner blijkt niet in staat om de vastgestelde capaciteiten, doelstellingen en resultaten te kunnen behalen.	groot	klein	Zorg dragen dat de partner wel aangesloten blijft bij de EAL als geheel, en dat de samenwerking blijft voortbestaan.	EAL stuurgroep
---	---	---	-------	-------	--	----------------

8. Advies Raad van advies voortgang 2016

Opmerkingen bij Educatieve Agenda Limburg
Voortgangsrapportage 2016

Rien Rouw
23 maart 2017

1 EAL als goed voorbeeld van een up-to date verbeterprogramma

De EAL bevat veel elementen van effectieve governance volgens een concept van de OECD (*Education Governance in Action*, 2016), en de voortgangsrapportage brengt die goed in beeld. Die elementen zijn: veel aandacht voor processen (in plaats van focus op structuren), betrekken van stakeholders, professionele ontwikkeling en open dialoog, een systeem-als-geheel-aanpak, en het gebruik van onderzoek en data om onderwijs te verbeteren. De voortgangsrapportage 2016 laat zien hoe de vier pijlers van het project verder werden uitgebouwd. Sterk punt in het afgelopen jaar is de inzet op uitbreiding van het netwerk met verschillende maatschappelijke partijen en het bedrijfsleven, zowel voor de vorming van netwerken als voor de uitwisseling van gegevens en het bouwen van een verrijkt gegevensbestand. Hoopgevend voor de verankering is ook van de werkwijze is de vaststelling van de opstellers dat het aantal verzoeken vanuit het onderwijs aan onderzoekers is toegenomen in 2016. Terecht benadrukken de opstellers dat alle lagen van het onderwijs betrokken dienen te zijn om werkelijke impact te hebben op het handelen van leerkrachten en de prestaties van leerlingen en studenten.

Uit de aandacht die er nationaal en internationaal is voor de EAL blijkt eveneens dat het programma wordt erkend als een goede praktijk van innovatie, zowel in de werkwijze als in de producten die het programma oplevert. De analyses hebben zeggingskracht buiten Limburg, zoals onder meer blijkt uit de aandacht vanuit 'Den Haag' voor gelijke kansen, zittenblijven en schooladvisering.

Naast de vele positieve ontwikkelingen geeft de voortgangsrapportage aanleiding tot het formuleren van enkele aandachtspunten voor de toekomstige ontwikkeling van het programma.

2 Verankering van het programma

Het opzetten en onderhouden van een omvattend programma als EAL kost veel menskracht en energie. De voortgangsrapportage wekt de indruk dat veel van de energie vooral wordt gegeven door het projectteam. Dat kan komen omdat de voortgangsrapportage vooral het perspectief van de uitvoerders betreft. Om een completer beeld te krijgen, zou het goed zijn om meer andere betrokkenen aan het woord te laten. Voor het programma zelf, zou je verwachten dat in de komende jaren meer energie uitgaat van de onderwijsinstellingen, dat ze zich minder opstellen als vragende partij en meer als dragende partij. Dat zou dan te zien moeten zijn in de evaluatie en komende voortgangsrapportages.

3 Professionele ontwikkeling

Voor de verankering van het programma is het ook nodig dat er op scholen meer een onderzoekende cultuur ontstaat: een levendige interesse in onderzoek, een onderzoekende houding, een reflectieve gesprekscultuur, het vermogen om data te analyseren en onderzoek op waarde te schatten. De voortgangsrapportage geeft weinig inzicht of deze cultuur aan het groeien is, bijvoorbeeld of de microprojecten hieraan bijdragen.

Een van de voorwaarden voor de ontwikkeling van vaardigheden is dat de data uit de Onderwijsmonitor goed toegankelijk zijn voor leraren en andere potentiële gebruikers.

4 Leergemeenschappen

De leergemeenschappen zijn nog niet van de grond gekomen. Wellicht dat het helpt om ze meer te verbinden met de andere onderdelen van de EAL, zoals de onderwijsmonitor of de microprojecten, in plaats van ze als afzonderlijke elementen op te vatten.

5 Verspreiding

In het licht van wat er al aan verspreidingsactiviteiten plaatsvindt, verdient het aanbeveling om de doelstellingen voor die activiteiten bij te stellen en ambitieuzer te formuleren, en daarbij ook internationale verspreiding expliciet te betrekken.

Dit advies van de Raad van Advies geeft aan dat de ontwikkelingen binnen de EAL de juiste kant op gaan, maar dat er aandacht blijft voor enkele essentiële zaken, zoals verankering van het programma in alle delen van het onderwijsveld. Dit punt zal nadrukkelijk worden besproken in de stuurgroep hoe hiermee in de komende periode om te gaan. Ook geeft het advies enkele punten om in een volgende voortgangsrapportage, maar ook bijvoorbeeld in de evaluatie, onder de aandacht te brengen, zoals een completer beeld van wat de EAL brengt bij alle partners en of er sprake is van een groeiende onderzoekende houding onder onderwijsprofessionals. Deze punten zullen in de volgende rapportage expliciet opgepakt worden.